

ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΘΕΜΑ: Η ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ ΩΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΣ
ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑ ΝΕΟΛΑΙΑΣ ΤΟ 2014

Π Τ Υ Χ Ι Α Κ Η Ε Ρ Γ Α Σ Ι Α

Μαριάννας Λακο του Έκτωρ
(Α.Μ. 03208)

Επιβλέπων καθηγητής:
Κουρτέσας Γεώργιος

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2016

Πρόλογος

Δε μπορεί να αμφισβητήσει κανείς το γεγονός, ότι κατά την εξέλιξη του ανθρώπου, έκαναν την εμφάνισή τους έννοιες με σημαντική συνεισφορά. Από αυτές, άλλες προσέφεραν λιγότερο και άλλες περισσότερο, κατακτώντας σημαντική θέση στη συνείδηση του κόσμου. Μία από αυτές τις έννοιες είναι ο τουρισμός, ο οποίος είναι ιδιαίτερα γνωστός κι αγαπητός από πολλούς.

Ο τουρισμός συνδέεται άρρηκτα με τις ανθρώπινες ανάγκες και τον ανθρώπινο βίο, απασχολεί όλο τον κόσμο, αλλού περισσότερο κι αλλού λιγότερο και αποτελεί σήμερα, μια ιδέα, έναν θεσμό με βαρυσήμαντη σπουδαιότητα. Δεν είναι τυχαίο άλλωστε, ότι γίνεται συνέχεια λόγος για αυτόν, ότι προάγει τον πολιτισμό, ότι φέρνει έσοδα στις χώρες που τον αξιοποιούν ως τομέα κι ότι ενώνει τους ανθρώπους, ενισχύοντας την αδελφοσύνη.

Ο τουρισμός παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, αναφορικά με την εξέλιξή του, το περιεχόμενό του και την προσφορά του. Για μια χώρα ή μια πόλη, μπορεί να αποτελέσει κινητήρια δύναμη ανάπτυξής της, να ενισχύσει την οικονομία και την κοινωνία, να συντελέσει στην διεύρυνση του επιχειρηματικού κόσμου και να θέσει πυλώνες μελλοντικής ανάπτυξης και εξέλιξης.

Περιεχόμενα

Πρόλογος.....	2
Περιεχόμενα.....	3
Περίληψη.....	5
Abstract.....	6
Εισαγωγή.....	7
Κεφάλαιο 1ο : Το φαινόμενο του τουρισμού.....	9
1.1 Εννοιολογική προσέγγιση του τουρισμού.....	9
1.2 Πως εξελίχθηκε ο τουρισμός.....	10
1.3 Λόγοι ανάπτυξης του τουρισμού.....	11
1.4 Είδη τουρισμού.....	12
1.5 Ελληνικός τουρισμός.....	13
1.6 Η σημασία του τουρισμού για την Ελλάδα.....	15
Κεφάλαιο 2ο : Γενικά για τη Θεσσαλονίκη.....	16
2.1 Λίγα λόγια για την πόλη.....	16
2.2 Ιστορική εξέλιξη της πόλης.....	17
2.3 Απασχόληση.....	18
2.4 Οικονομία.....	19
Κεφάλαιο 3ο : Η Θεσσαλονίκη ως τουριστικός προορισμός.....	21
3.1 Αρχαιολογικοί χώροι - Μνημεία.....	21
3.1.1 Βυζαντινά Μνημεία.....	21
3.1.2 Ρωμαϊκά Μνημεία.....	25
3.1.3 Μεταβυζαντινές Εκκλησίες.....	27
3.1.4 Οθωμανικά Μνημεία.....	29
3.1.5 Εβραϊκά Μνημεία.....	34

3.1.6 Νεώτερα Μνημεία (20ος & 21ος Αιώνας).....	37
3.2 Μουσεία πολιτισμού.....	45
3.3 Πολιτιστικές δραστηριότητες.....	51
3.4 Ξενοδοχειακό δυναμικό.....	52
3.5 Εκτίμηση της τουριστικής προσφοράς και ζήτησης.....	53
Κεφάλαιο 4ο : Ευρωπαϊκή Πρωτεύουσα Νεολαίας – Η σημασία του τουρισμού.....	55
4.1 Εννοιολογική προσέγγιση του θεσμού.....	55
4.2 Η Θεσσαλονίκη ως Ευρωπαϊκή Πρωτεύουσα Νεολαίας.....	55
4.2.1 Οφέλη για τη Θεσσαλονίκη.....	57
4.3 Γενικότερα οφέλη του τουρισμού για τη Θεσσαλονίκη.....	58
4.4 Προβλήματα του τουρισμού αναφορικά με τη Θεσσαλονίκη.....	59
4.5 Εναλλακτικές μορφές τουρισμού στη Θεσσαλονίκη.....	61
4.6 Προοπτικές τουριστικής ανάπτυξης της Θεσσαλονίκης.....	62
Συμπεράσματα.....	65
Βιβλιογραφία.....	68

Περίληψη

Η παρούσα εργασία εξετάζει ένα ιδιαίτερο θέμα που αφορά το χώρο του τουρισμού. Πρόκειται για την πόλη της Θεσσαλονίκης ως τουριστικός προορισμός και ως πρωτεύουσα νεολαίας για το έτος 2014. Το θέμα ανατέθηκε από τον καθηγητή κ. Κουρτέσα Γεώργιο και στοχεύει να παραθέσει πληροφορίες, τόσο γενικά από το χώρο του τουρισμού, όσο και πιο ειδικά από την πόλη της Θεσσαλονίκης, αναφορικά με τον τουρισμό. Το θέμα είναι επίκαιρο γιατί αφορά στην κοινωνία και την οικονομία και επιδιώκεται να αντληθούν πληροφορίες που δεν είναι τόσο γνωστές.

Με φόντο τον τουρισμό, δίνονται στην αρχή γενικές πληροφορίες για αυτόν προκειμένου να γίνει κατανοητός ο τρόπος που λειτουργεί, η εξέλιξή του αλλά και η εικόνα που παρουσιάζει σήμερα. Έπειτα, η προσοχή εστιάζεται στην πόλη της Θεσσαλονίκης, όπου γίνεται μια πιο ευρεία και μεθοδική μελέτη. Η Θεσσαλονίκη, επιλέχθηκε ως μελέτη περίπτωσης διότι είναι μια μεγάλη, σημαντική και πολύ ενδιαφέρουσα πόλη που δίνει την ευκαιρία να μελετηθεί ο τουρισμός με παραδείγματα και αποδείξεις.

Από την αρχή της εργασίας μέχρι το τέλος, υπάρχει μια συγκεκριμένη ροή, ανάλυση και παρουσίαση όλων των πληροφοριών, ώστε να απαντηθούν όλα τα ερωτήματα και να διεξαχθούν χρήσιμα συμπεράσματα.

Λέξεις κλειδιά: Τουρισμός, Θεσσαλονίκη, Τουριστικός προορισμός, Οικονομία

Abstract

This paper examines a particular issue concerning the field of tourism. This issue is the city of Thessaloniki as a tourist destination and as a youth capital for the year 2014. The issue was assigned by the Prof. Kourtesa Georgio and aims to host information, both generally in the tourism industry, and more specifically from the city of Thessaloniki, referring of course tourism. The issue is timely because it relates to the society and the economy and seeks to obtain information that is not so well known.

With a background in tourism, some general information are given in order to understand the way it works, its evolution and the image that has nowadays. Then, attention is given in the city of Thessaloniki, which gets a more comprehensive and methodical study. Thessaloniki was chosen as a case study because it is a big, important and very interesting city that gives the opportunity to study tourism with examples and evidence.

From the beginning of the work until the end, there is a certain flow, analysis and presentation of all the information, in order to answer all the questions and carry out useful conclusions.

Key words: Tourism, Thessaloniki, Tourist destination, Economy

Εισαγωγή

Με το πέρασμα των χρόνων, η κοινωνία έφερε ολοένα και περισσότερο στην επιφάνεια τον τουρισμό, ως κέντρο γενικού ενδιαφέροντος. Ανέδειξε τη σημασία του μέσα από έμπρακτα παραδείγματα και τον καθιέρωσε ως εργαλείο με, πλέον, ευρεία χρησιμότητα.

Στόχος της εργασίας είναι να μελετήσει τον τουρισμό και να δώσει όσο το δυνατόν περισσότερα στοιχεία που τον αφορούν. Για την καλύτερη κάλυψη των αναγκών της εργασίας, εξετάζεται γενικά ο τουρισμός, ο οποίος αναπτύσσεται ειδικότερα υπό το πρίσμα του χώρου της Θεσσαλονίκης, ως ειδική μελέτη περίπτωσης. Το θέμα έχει εξαιρετική σημασία και για το λόγο αυτό, όλες οι πληροφορίες που συγκεντρώθηκαν δομούνται σε ξεχωριστά κεφάλαια και υποενότητες, ανάλογα με το ειδικότερο θέμα που εξετάζουν.

Πιο αναλυτικά, στο κεφάλαιο πρώτο γίνεται εννοιολογική προσέγγιση του τουρισμού και δίνονται πληροφορίες για τα είδη στα οποία διακρίνεται, για τον τρόπο που εξελίχθηκε και για τις προοπτικές που έχει.

Στη συνέχεια, στο δεύτερο κεφάλαιο, παρουσιάζεται το προφίλ της Θεσσαλονίκης. Γίνεται προσπάθεια να ειπωθούν λίγα λόγια για αυτή, για την ιστορία της ως πόλη, για τα οικονομικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά που έχει και γενικά για την εικόνα που παρουσιάζει στο ευρύ κοινό.

Το τρίτο κεφάλαιο είναι το σημαντικότερο της εργασίας γιατί εξετάζεται η πόλη της Θεσσαλονίκης ως τουριστικός προορισμός. Παρουσιάζεται η τουριστική ταυτότητα της πόλης, γίνεται ταύτιση της πόλης με το φαινόμενο του τουρισμού, παρουσιάζονται τα κυριότερα μνημεία και μουσεία που διαθέτει και γίνεται αναφορά σε πολιτιστικές δράσεις, στο ξενοδοχειακό δυναμικό αλλά και μια γενικότερη αποτίμηση της τουριστικής προσφοράς και ζήτησης.

Στη συνέχεια της εργασίας παρατίθεται το τέταρτο κεφάλαιο, σκοπός του οποίου είναι να γίνει μια μελέτη για τη σημασία του τουρισμού στην Ελλάδα, πως κατάφερε να αποτελέσει την πρωτεύουσα νεολαίας για το 2014, τι προσφέρει αναφορικά με τον τουρισμό και ποια είναι τα οφέλη για αυτή από την τουριστική δράση.

Παρουσιάζονται ακόμη μορφές του τουρισμού στη Θεσσαλονίκη, εναλλακτικές και μη, και δίνονται όλα τα στοιχεία που συνιστούν τον τουριστικό πυλώνα της πόλης. Εξετάζονται προβλήματα του κλάδου και επιχειρείται πρόβλεψη, τόσο του τουρισμού στην Ελλάδα γενικά όσο και ειδικότερα στην πόλη της Θεσσαλονίκης.

Η εργασία έχει συγκεκριμένο σκοπό και συντάσσεται μεθοδικά αξιοποιώντας κατάλληλα όλες τις πληροφορίες που συγκεντρώθηκαν. Στο τέλος, αφού αναλυθούν επαρκώς όλα τα κεφάλαια, παρουσιάζονται τα κυριότερα συμπεράσματα που ανακύπτουν από το σύνολο της εργασίας και ακολουθεί η βιβλιογραφία που χρησιμοποιήθηκε.

Κεφάλαιο 1ο : Το φαινόμενο του τουρισμού

1.1 Εννοιολογική προσέγγιση του τουρισμού

Ο τουρισμός είναι από τις πιο διαδεδομένες έννοιες που υπάρχουν σήμερα κι όχι άδικα. Έχει τεράστια απήχηση ανά τον κόσμο και αποτελεί πηγή εσόδων για πολλές χώρες. Εκτός όμως από μια διαδεδομένη έννοια είναι και μια σύνθετα γενική έννοια γιατί περιλαμβάνει ποικιλόμορφα χαρακτηριστικά και ένα ευρύ φάσμα επιμέρους δραστηριοτήτων. Ως τέτοιες δραστηριότητες μπορούν να αναφερθούν η ψυχαγωγία, η μετακίνηση, η διαμονή κ.α.

Όπως για όλες τις σύνθετες έννοιες που υπάρχουν στον κόσμο, έτσι και στην περίπτωση του τουρισμού, έγιναν πολλές προσπάθειες ώστε να ερμηνευτεί η έννοιά του, να αποσαφηνιστεί ο τρόπος λειτουργίας του και να γίνει κατανοητή η σημασία που απορρέει από αυτόν. Κατά καιρούς πολλοί ορισμοί διατυπώθηκαν, αναφορικά με τον τουρισμό. Ενδεικτικά, παρατίθενται οι παρακάτω:

- Ο τουρισμός αναφέρεται σε μια σύντηξη ανθρώπων με διαφορετικές κοινωνικές και πολιτισμικές καταβολές, καθώς και σε μία εξέχουσα ανακατανομή και αναδιανομή εισοδήματος από τις κυρίως εύρωστες βιομηχανικά περιοχές με κατεύθυνση τις περιοχές εκείνες οι οποίες δεν χαρακτηρίζονται από βιομηχανική ανάπτυξη ή κάποιον άλλο παράγοντα δημιουργίας μεγάλης προστιθέμενης αξίας (Βαρβαρέσος, 2000).
- Ως τουρισμός μπορεί να θεωρηθεί η περιήγηση, με βάση μια ατομική αναζήτηση για τις ρίζες του παρελθόντος, την περιέργεια για άλλους πολιτισμούς και την περιπλάνηση σε άγνωστους τόπους, μια δραστηριότητα για τους λίγους (Lofgren, 1999).
- Τουρισμός είναι η γεωγραφική μετακίνηση προσώπων για μια χρονική περίοδο, η μετακίνηση δηλαδή από ένα μέρος σε ένα άλλο με σκοπό την αναψυχή (Καραθάνος, 1996).

- Ένας άλλος ορισμός περιγράφει τον τουρισμό ως την πρόσκαιρη μετακίνηση ατόμων από τον τόπο της μόνιμης διαμονής τους σε ένα άλλο τόπο ώστε να ικανοποιηθούν οι προσωπικές τους ανάγκες. Οι ανάγκες αυτές μπορεί να είναι διαφορετικές από άνθρωπο σε άνθρωπο και εξαρτώνται σημαντικά από το λόγο για τον οποίο οι άνθρωποι μετακινούνται (Λογοθέτης, 1988).

1.2 Πως εξελίχθηκε ο τουρισμός

Ο τουρισμός, ως ένα αξιολάτρευτο κοινωνικοοικονομικό φαινόμενο, έχει μεγάλη ιστορία στο χρόνο και σε καμιά περίπτωση δε χαρακτηρίζεται από στασιμότητα. Από τα παλαιότερα χρόνια ο τουρισμός έτεινε να αλλάζει μορφή και ένταση, σε κοινό παρονομαστή φυσικά με την κοινωνία και τα χαρακτηριστικά που αυτή παρουσίαζε. Στην αρχή της εμφάνισής του δεν ήταν ταυτισμένος με την ψυχαγωγία και την διασκέδαση – αναψυχή αλλά περιοριζόταν απλά στο στοιχείο της μετακίνησης.

Αργότερα, καθώς εξελίσσονταν και πολλαπλασιάζονταν οι ανθρώπινες ανάγκες, ο τουρισμός άλλαξε χαρακτήρα και συνδέθηκε με την μετακίνηση, την ψυχαγωγία και την ξεκούραση. Σε παγκόσμιο επίπεδο, άρχισε, σταδιακά να αλλάζει ριζικά αποκτώντας παράλληλα και μαζικό χαρακτήρα (Likorish και Jenkins, 2004).

Ο τουρισμός ουσιαστικά άρχισε να αποκτά δυναμική και σημασία από τα μέσα του 19^{ου} αιώνα, μια περίοδο που συνέπεσε με την ανάπτυξη της γεωργίας και της βιομηχανίας. Τα εισοδήματα τότε, άρχισαν να ανεβαίνουν, άρχισαν να γίνονται επενδύσεις, όπως κατασκευές ξενοδοχείων, κι ο ανθρώπινος βίος άρχισε να βελτιώνεται. Όλα αυτά οδήγησαν σε μεγάλες αλλαγές και έδωσαν το έναυσμα για μετακινήσεις. Αν λοιπόν, παλαιότερα οι άνθρωποι δε γνώριζαν τι θα πει διακοπές η ταξίδια, με τα νέα δεδομένα μπορούσαν να μετακινηθούν και να γνωρίσουν νέα μέρη, να δουν άλλους ανθρώπους και να βιώσουν διαφορετικά ήθη και έθιμα μέσα από τον κοινωνικό τουρισμό.

Ο τουρισμός εξελίχθηκε ραγδαία και αποτέλεσε για πολλούς ένα πολύ χρήσιμο εργαλείο ικανό να επιφέρει έσοδα. Πολλές περιοχές, πολλές πόλεις ή και χώρες ολόκληρες ακόμη, άλλαξαν μορφολογικά. Στηρίχθηκαν στον τουρισμό και άλλαξαν

ριζικά προς το καλύτερο χάρη σε αυτόν. Σήμερα, δεν υπάρχει μέρος στον πλανήτη που να μην προσελκύει το τουριστικό ενδιαφέρον. Υπάρχουν εκατοντάδες χιλιάδες μέρη που με τον έναν ή τον άλλον τρόπο επιδιώκουν οφέλη μέσα από τον τουρισμό. Θα έλεγε κανείς δε, ότι το φαινόμενο του τουρισμού έχει εξελιχθεί τόσο πολύ σήμερα που είναι πλέον ζήτημα μάρκετινγκ τι θα επιλέξει να επισκεφτεί κανείς, πως και γιατί.

Δεν είναι καθόλου τυχαίο ότι ο τουρισμός θεωρείται πλέον ως η μεγαλύτερη βιομηχανία παγκοσμίως. Η έννοια του αναπτύχθηκε συνδυαστικά με την εξέλιξη των κοινωνιών και την ανάπτυξη των ανθρώπινων αναγκών. Δεν αναπτύχθηκε από τη μία μέρα στην άλλη αλλά χρειάστηκαν χρόνια πολλά ώστε να μπορούμε να μιλάμε για τουρισμό και να εννοούμε, λίγο πολύ, αυτά που βλέπουμε και βιώνουμε σήμερα (Doswell, 2002).

1.3 Λόγοι ανάπτυξης του τουρισμού

Ο τουρισμός αναπτύχθηκε και αξιοποιήθηκε πολύ μέχρι να πάρει τη σημερινή μορφή. Στο παρελθόν ήταν γνωστός κυρίως μέσα από τη μετακίνηση. Από τα μέσα του 19^{ου} αιώνα όμως και πιο συγκεκριμένα μετά το 1950, ο τουρισμός γνώρισε ιδιαίτερη άνθιση για πολλούς και διάφορους λόγους. Μερικοί από αυτούς είναι:

1. Η αυξανόμενη αστικοποίηση του αστικού πληθυσμού
2. Η άνοδος του βιοτικού επιπέδου ζωής
3. Η βελτίωση των μέσων μεταφοράς
4. Οι καλά δομημένες συγκοινωνιακές υποδομές
5. Η ιδιαίτερη γεωγραφική θέση κάποιων χωρών, όπως είναι η Ελλάδα
6. Το κόστος ζωής
7. Το κλίμα
8. Το φυσικό περιβάλλον
9. Ο οργανωτικός χαρακτήρας των τουριστικών εταιρειών
10. Η ανάγκη για ταξίδια και διακοπές
11. Τα οικονομικά πακέτα διακοπών (Ζαχαράκης, 2015).

Ο τουρισμός αποτελεί ένα φαινόμενο παγκόσμιας εμβέλειας και συνιστά έναν ολόκληρο κλάδο του τριτογενούς τομέα παραγωγής. Απασχολεί εκατοντάδες χιλιάδες θέσεις εργασίας κάθε χρόνο και δημιουργεί συνεχώς καινούργιες ενισχύοντας τη θέση που όλως δικαίως κατέχει.

1.4 Είδη τουρισμού

Όπως ήδη έχει αναφερθεί, ο τουρισμός είναι μια πολυδιάστατη έννοια με διαφορετικό πολλές φορές χαρακτήρα. Αυτό τον καθιστά διαχωρίσιμο σε πολλά είδη, τα κυριότερα από τα οποία παρατίθενται παρακάτω:

- Εθνικός τουρισμός
- Διεθνής τουρισμός
- Εξερχόμενος τουρισμός
- Εισερχόμενος τουρισμός
- Μαζικός τουρισμός
- Αστικός τουρισμός
- Κοινωνικός τουρισμός
- Αθλητικός τουρισμός
- Χειμερινός τουρισμός
- Θαλάσσιος τουρισμός
- Εκπαιδευτικός τουρισμός
- Πολιτιστικός τουρισμός
- Θρησκευτικός τουρισμός
- Οικοτουρισμός (Χναρογιαννάκη, Πεδιαδίτη, 2011)

1.5 Ελληνικός τουρισμός

Ο Ελληνικός τουρισμός είναι περισσότερο ιδιαίτερος από οποιονδήποτε άλλον κι αυτό γιατί το τουριστικό προϊόν στην Ελλάδα είναι μοναδικό αφού συνδυάζει ήλιο και θάλασσα, δύο στοιχεία που δύσκολα μπορούν να συνδυαστούν αναφορικά με το κόστος. Η Ελλάδα κατάφερε μέσα από πολλές προσπάθειες και πολλά επενδυτικά έργα να «στήσει» ένα αρκετά αξιόλογο τουριστικό πακέτο, ένα brand όπως αποκαλείτε στον κόσμο του μάρκετινγκ, ικανό να μαγνητίζει κάθε χρόνο χιλιάδες τουρίστες από κάθε γωνιά του πλανήτη. Ο τουρισμός και η τουριστική δραστηριότητα είναι ταυτισμένη με το ελληνικό στοιχείο, καθόσον η Ελλάδα κατέχει ένα σημαντικό πλεονέκτημα που δεν έχουν άλλες χώρες. Η γεωγραφική της θέση είναι τέτοια, που θέλοντας και μη, τα παγκόσμια βλέμματα είναι στραμμένα επάνω της. Ως χώρα, έχει γνώθι εαυτόν και φροντίζει με κάθε μέσο να ανταποκρίνεται στο κάλεσμα και τις απαιτήσεις που υπάρχουν. Αυτό δεν είναι εύκολο βέβαια γιατί χρειάζεται στρατηγικός και εθνικός σχεδιασμός με απαραίτητη τη συμμετοχή όλων των σχετιζόμενων μερών (Moore, Gushman, Simmons, 1995).

Ο ελληνικός τουρισμός προσφέρει τεράστια οφέλη στην οικονομία και την κοινωνία της χώρας. Είναι μια από τις κυριότερες πηγές εσόδων για χιλιάδες οικογένειες, κυρίως στα νησιά. Ένας από τους σημαντικότερους πυλώνες ανάπτυξης και ίσως από τους λίγους εναπομείναντες, αν λάβει κανείς υπόψη του τη σημερινή παγκόσμια, οικονομική κρίση που έχει επιφέρει σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις.

Στην Ελλάδα του 2016, ο τουριστικός κλάδος κρατεί καλά ακόμη και παρουσιάζει ικανοποιητική τουριστική κινητικότητα. Υπάρχει αφθονία σε αγαθά και υπηρεσίες, υπάρχουν οι απαιτούμενοι πόροι, αξιόλογα αξιοθέατα πολιτιστικού, θρησκευτικού και πολιτισμικού χαρακτήρα και δίνεται η δυνατότητα ψυχαγωγίας. Υπάρχουν χιλιάδες επιχειρήσεις ανά τη χώρα και χιλιάδες εργαζόμενοι που απασχολούνται και είναι διατεθειμένοι να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους όπως το απαιτούν οι συνθήκες, παρόλα τα προβλήματα που πολλές φορές μπορεί να παρουσιάζονται.

Καλώς ή κακώς, η Ελλάδα υπερτερεί τουριστικά. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι δεν υπάρχουν προβλήματα. Όποια κι αν είναι τα οφέλη, πρέπει η προσοχή όλων να είναι στραμμένη στον ελληνικό τουρισμό. Πρέπει όλοι οι φορείς, η πολιτική και επιχειρηματική ελίτ να αντιλαμβάνονται τα γενικότερα δεδομένα των εποχών, να

συνεργάζονται για το συλλογικό όφελος, να επικοινωνούν και να λαμβάνουν αποφάσεις που θα διασφαλίζουν την εξελικτική πορεία του τουρισμού. Δεν νοείται, για παράδειγμα, να δραστηριοποιούνται ξένοι επενδυτές στον τουριστικό κλάδο της Ελλάδας, αφήνοντας να φανεί ότι η ίδια η χώρα δεν δύναται να το κάνει (Christou, 2011).

Φυσικές ιδιομορφίες	Τοπία	Χαμηλές τιμές	Μουσεία	Μνημεία	Αλλαγή	Ξενοδ.	Λιασκέδαση άνεση	Σπορ
Βέλγιο	42	43	25	16	30	25	22	14
Δανία	62	43	25	21	36	17	9	7
Γερμανία	47	43	40	30	23	22	21	14
Ελλάδα	39	16	36	25	16	14	25	7
Ισπανία	52	17	12	28	5	14	19	9
Γαλλία	68	34	35	31	46	20	20	22
Ιρλανδία	360	28	53	14	23	39	47	15
Ιταλία	63	37	38	27	30	24	22	14
Λουξεμβούργο	67	52	36	35	25	42	15	25
Ολλανδία	66	42	36	25	32	22	17	16
Πορτογαλία	36	17	35	22	11	11	22	13
Ην. Βασίλειο	56	51	36	27	21	51	31	12
Μ.Ο.Ε.Ο.Κ.	56	37	34	28	26	26	23	14

Πίνακας 1. Σημαντικότερα στοιχεία που ελκύουν τους τουρίστες (Ζιμπίδου, Σολκίδης, 2009).

Παλαιότερα, ο ελληνικός τουρισμός είχε καλύτερη ροή από ότι παρουσιάζει σήμερα. Οι εποχές ήταν διαφορετικές κι αυτό συνέβαλε στην ομαλή ανάπτυξη του κλάδου. Σήμερα όμως, εντοπίζεται υψηλό κόστος για το τουριστικό προϊόν που κάνει την τουριστική ζήτηση λίγο πολύπλοκη. Πολλές σκέψεις μπορούν να γίνουν και πολλά μπορούν να ειπωθούν για τον ελληνικό τουρισμό. Αυτό που έχει σημασία σε όλες τις περιπτώσεις είναι να υπάρξει ένας ελληνικός τουρισμός που να εξυπηρετεί ανάγκες, να ακολουθείται από αξιόλογες, συλλογικές πολιτικές, να προσφέρει ένα προϊόν ανταγωνιστικό που να ωφελεί τις επιχειρήσεις και μέσα από αυτές το σύνολο της οικονομίας και της κοινωνίας.

1.6 Η σημασία του τουρισμού για την Ελλάδα

Ο τουρισμός είναι πολύ σημαντικός για τις χώρες που τον αξιοποιούν και ειδικά για τις χώρες που διαθέτουν όλες τις απαραίτητες προδιαγραφές για ένα ανταγωνιστικό προϊόν, όπως είναι η Ελλάδα. Αποτελεί έναν κλάδο με επιμέρους δραστηριότητες και μπορεί να κινήσει μεγάλα κεφάλαια, επιχειρήσεις, εργαζόμενους και άλλους φορείς. Για την Ελλάδα, ο τουρισμός είναι μία από τις σημαντικότερες πηγές εσόδων. Συμβάλει στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ), και συνεπώς στα οικονομικά στοιχεία που έχει να παρουσιάσει η χώρα, βοηθά την οικονομία να αναπτυχθεί, ρυθμίζει την κοινωνία, δημιουργεί εργασιακές θέσεις, βελτιώνει το επίπεδο ζωής, διαφημίζει το ελληνικό προϊόν, προάγει τις ελληνικές αξίες και δημιουργεί σχέσεις διαφόρων τύπων (Hughes, 1982).

Στην Ελλάδα, ο τουρισμός φτάνει στο αποκορύφωμά του κυρίως τους θερινούς μήνες. Υπάρχει ζήτηση και στις άλλες εποχές, όμως το καλοκαίρι φαίνεται το πραγματικό πρόσωπο του τουρισμού στην Ελλάδα. Χρόνο με το χρόνο, ο τουρισμός αλλάζει και το θετικό είναι ότι προσαρμόζεται στα υφιστάμενα δεδομένα. Η εξέλιξή του δε, φαίνεται ξεκάθαρα αν κάνει κανείς σύγκριση του παρόντος με το παρελθόν και εξετάσει τα χαρακτηριστικά της κάθε εποχής. Από όπου και να το δει κανείς, η σημασία του τουρισμού για την Ελλάδα είναι τεράστια. Τα μεγέθη άλλωστε το αποδεικνύουν ξεκάθαρα. Αναντίρρητα, ο τουρισμός είναι μια κινητήρια δύναμη που μπορεί να παίξει καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξη της χώρας. Τα οφέλη είναι πολλά και διάφορα και πρέπει να λαμβάνονται υπόψη διαρκώς. Οι ρίζες της σημασίας του τουρισμού βρίσκονται πίσω από ένα πλέγμα παραμέτρων που δεν είναι εύκολο να εντοπιστούν με γυμνό μάτι. Μπορεί μερικά οφέλη να είναι εύκολα εμφανή, μπορεί να θεωρείται πολλές φορές ότι ο τουρισμός δουλεύει από μόνος του μην αντιμετωπίζοντας δυσκολίες, όμως απαιτείται καλή έρευνα και μελέτη ώστε να εντοπιστούν και να αποσαφηνιστούν οι βαθύτεροι λόγοι που καθιστούν σημαντικό τον τουρισμό για την Ελλάδα (Haley, Snaith, Miller, 2004).

Κεφάλαιο 2ο : Γενικά για τη Θεσσαλονίκη

2.1 Λίγα λόγια για την πόλη

Η Θεσσαλονίκη είναι η δεύτερη σε πληθυσμό και έκταση πόλη της Ελλάδας. Συχνά αναφέρεται ως η συμπρωτεύουσα της Ελλάδας και αποτελεί έδρα του ομώνυμου δήμου, της Περιφερειακής Ενότητας Θεσσαλονίκης, της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Μακεδονίας - Θράκης. Όσον αφορά στην ίδρυσή της, υπάρχουν δύο μαρτυρίες. Σύμφωνα με την πρώτη, κατά τον αρχαίο ιστορικό Στράβωνα, η Θεσσαλονίκη ιδρύθηκε το 315 π.Χ. από τον τότε βασιλιά της Μακεδονίας Κάσσανδρο. Σύμφωνα με τη δεύτερη, αυτή του Στεφάνου του Βυζαντίου, η Θεσσαλονίκη ιδρύθηκε από το Φίλιππο Β΄ (Βακαλόπουλος, 1997).

Από την ίδρυσή της, η Θεσσαλονίκη ως μια ακμάζουσα ελληνιστική πόλη μέχρι την οθωμανική κυριαρχία αξιοποιεί την στρατηγική της θέση και αναπτύσσεται σε μια πολυπολιτισμική πόλη. Από το 1912, με τη λήξη των Βαλκανικών πολέμων και την ενσωμάτωση της περιοχής στο σύγχρονο Ελληνικό Κράτος, η Θεσσαλονίκη αποτελεί τη δεύτερη σε πληθυσμό πόλη της Ελλάδας. Το όνομά της προέρχεται από τη σύνθεση των λέξεων Θεσσαλών και Νίκη. Είναι κτισμένη αμφιθεατρικά στις πλαγιές του Κεδρηνού Λόφου, περιβάλλεται στα βόρεια από το δάσος του Σείχ Σου και βλέπει στο Θερμαϊκό κόλπο. Σήμα κατατεθέν της είναι το λιμάνι, το οποίο αποτελεί κομβικό σημείο για το εμπόριο αφού αποτελεί το σταυροδρόμι μεταξύ της Ελλάδος και των χωρών της υπόλοιπης νοτιοανατολικής Ευρώπης (Σακελλαρίου, 1985).

Η Θεσσαλονίκη αποτέλεσε από τα παλαιότερα χρόνια σημαντικό τουριστικό προορισμό για εκατοντάδες ξένους τουρίστες. Η απaráμιλλη ομορφιά της, η ιστορία της και τα αξιοθέατά της την καθιστούν μία από τις ομορφότερες πόλεις της Ελλάδας. Η άνθιση που γνώρισε στον τουριστικό κλάδο είναι δικαιολογημένη. Μπορεί μέχρι πριν μερικά χρόνια να ήταν προσανατολισμένη στον εσωτερικό τουρισμό, μπορεί να μην γίνονταν συστηματικές προσπάθειες για την ανάδειξη της πόλης, όμως σήμερα

τα πράγματα είναι διαφορετικά. Η πόλη προωθεί το τουριστικό της προϊόν, αξιοποιεί τις δυνατότητές της και επενδύει σε ξενοδοχεία και σε υψηλές τουριστικές υπηρεσίες. Σήμερα, δέχεται επισκέπτες από όλο τον κόσμο. Ιδιαίτερη βαρύτητα δίνεται στους τουρίστες που έρχονται από τη Ρωσία, την Τουρκία, το Ισραήλ, οι οποίοι παρουσιάζουν αυξητική τάση κάθε χρόνο, ενώ ακόμη εντοπίζονται και προοπτικές εσόδων για την πόλη μέσα από μελλοντική συνεργασία με την Κίνα.

2.2 Ιστορική εξέλιξη της πόλης

Η πόλη της Θεσσαλονίκης μέχρι να πάρει τη σημερινή μορφή, όπως τη γνωρίζουμε, πέρασε από πολλά στάδια και από χρονολογίες ορόσημο. Στην περιοχή της σημερινής πόλης και ειδικότερα στην Τούμπα, τη Διεθνή Έκθεση, το Καραμπουρνάκι, την Πολίχνη, τη Νέα Ευκαρπία, τη Σταυρούπολη και την Πυλαία, υπήρχαν προϊστορικοί και μεταγενέστεροι οικισμοί και πολιίσματα. Έως τον 6ο αιώνα π.Χ. η περιοχή κατοικούνταν από φύλα όπως οι Φρύγες, οι Παίονες, οι Μύγδονες, κ.ά. Σύμφωνα με τον Εκαταίο τον Μιλήσιο, στην εποχή του υπερίσχυαν οι Θράκες και οι Έλληνες. Το διάστημα 510 π.Χ. - 480 π.Χ. η περιοχή είχε υποταγεί στους Πέρσες. Σημαντικό πόλισμα ήταν η Θέρμη, η οποία τοποθετείται από τους περισσότερους αρχαιολόγους στο Καραμπουρνάκι. Διέθετε το πιο μεγάλο και πιο ασφαλές λιμάνι στην περιοχή και επιλέχθηκε διαχρονικά από αρκετούς βασιλιάδες (Μικραγιαννάκη, 1977).

Με βασικό άξονα την αρχαία πόλη της Θέρμης, ο Κάσσανδρος ανάγκασε σε μετοίκηση τους πληθυσμούς 26 τοπικών, παράκτιων πολισμάτων και χωριών της ευρύτερης περιοχής και της δυτικής Χαλκιδικής δημιουργώντας τη νέα πολιτεία, που ονοματοθέτησε προς τιμή της συζύγου του, Θεσσαλονίκης. Λόγω της θέσης της, που συνέδεε τη Μακεδονία με το Αιγαίο Πέλαγος, η Θεσσαλονίκη σε πολύ σύντομο διάστημα έγινε η σημαντικότερη πόλη σε ολόκληρη τη Μακεδονία. Η εμπορική σημασία της πόλης προσέλκυσε από νωρίς (3ος αιώνας π.Χ.) διάφορους εποίκους (Αιγύπτιους, Σύρους, Ιουδαίους) αυξάνοντας τον πληθυσμό και το τοπογραφικό της μέγεθος, ενώ διατηρούσε εμπορικές επαφές με όλα τα λιμάνια της Ανατολής (Μικραγιαννάκη, 1977).

Ήδη από τους βυζαντινούς χρόνους η Θεσσαλονίκη έγινε χωνευτήρι λαών, παραδόσεων και πολιτισμών. Από τον 15^ο αιώνα και μετά, κατά τη διάρκεια της οθωμανικής αυτοκρατορίας άρχισε να δέχεται μεγάλα πλήθη τα οποία εγκαθίσταντο σε αυτή (Mazower, 2006).

Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι οι βουλευτικές εκλογές του 1915, στις οποίες, σύμφωνα με ιστορικές πηγές, εγγράφηκαν στους εκλογικούς καταλόγους 14.204 (37% Ισραηλίτες), 13.353 (35%) Έλληνες Ορθόδοξοι, 8.900 (23,11%) Μουσουλμάνοι, 700 (1,8%) Αρμένιοι και 969 (2,5%) άλλων εθνοτήτων (Αναστασιάδης, 2011).

Η πόλη δοκιμάστηκε από πολλούς πολέμους και πολλά δεινά. Επικράτησε, επιβίωσε και κατάφερε να σταθεί οικονομικά και κοινωνικά. Τύπωσε τα πρώτα της νομίσματα το 187 π.Χ. με την επιγραφή ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ και εικονίζονταν ο Διόνυσος, ο Ερμής, ο Πήγασος, η αίγα και ο τράγος. Σημαντικές χρονικές στιγμές που στιγματίσαν για κάποιες περιόδους την πόλη της Θεσσαλονίκης αφορούν σε:

- Ρωμαϊκή κυριαρχία
- Βυζαντινή περίοδος
- Οθωμανική κυριαρχία
- Ελληνική επανάσταση του 1821
- Μακεδονικός αγώνας
- Μεγάλη πυρκαγιά του 1917
- Μικρασιατική καταστροφή
- Δικτατορία Ιωάννη Μεταξά
- Β' Παγκόσμιος Πόλεμος
- Μεγάλος σεισμός του 1978 (Παπαγιανόπουλος, 1983).

2.3 Απασχόληση

Η απασχόληση στην πόλη της Θεσσαλονίκης είναι ένα θέμα που αξίζει ιδιαίτερη προσοχή. Παρότι, η Θεσσαλονίκη παρέχει πολλά σε έναν επισκέπτη, υπάρχουν

προβλήματα στον τομέα της απασχόλησης που χρήζουν άμεσης επίλυσης. Οι απασχολούμενοι στη Θεσσαλονίκη κατανέμονται στους τρεις τομείς της οικονομίας, τον πρωτογενή, το δευτερογενή και τον τριτογενή τομέα, με μεγαλύτερο ποσοστό να καταλαμβάνει ο τριτογενής τομέας, στον οποίο φυσικά εντάσσεται και ο τουρισμός, ως τρόπος αύξησης του εισοδήματος και ενίσχυσης της απασχόλησης (Peace και Butler, 1999).

Ο τομέας της παροχής υπηρεσιών έχει κερδίσει τους Θεσσαλονικείς σε μεγάλο βαθμό και αυτό αποδεικνύεται εύκολα. Υπάρχει σαφώς και ένα άλλο ποσοστό που απασχολείται με τη γεωργία, τη μεταποίηση και τις βιοτεχνίες – βιομηχανίες. Τα τελευταία χρόνια όμως με την εμβάθυνση της οικονομικής κρίσης, παρατηρείται πλήγμα στον χώρο της απασχόλησης. Παρότι η Θεσσαλονίκη είναι μια νεανική πόλη, ο πραγματικά ενεργός και απασχολούμενος σε κάποια θέση πληθυσμός είναι μειωμένος. Υπάρχουν άνθρωποι που δεν εργάζονται και δεν αναζητούν εργασία, υπάρχουν άνθρωποι που βρίσκουν εμπόδια πολλά στην εύρεση εργασίας και αυτό δημιουργεί άσχημη εικόνα για την πόλη της Θεσσαλονίκης. Η ανεργία στην πόλη είναι υψηλή, μεγαλύτερη του 40% στο σύνολό της, όταν πριν μερικά χρόνια (2008) δεν ξεπερνούσε το 6% και περισσότερη από 60% στους νέους που αποτελούν την παραγωγική δύναμη της πόλης. Οι νέοι είτε δεν εργάζονται, είτε εργάζονται περιστασιακά και αντιμετωπίζουν πολλά προβλήματα, αναφορικά με την γενικότερη οικονομική κατάσταση, σε βαθμό μάλιστα που να επιτρέπεται να ειπωθεί ότι υπάρχει πρόβλημα γήρανσης του τοπικού πληθυσμού της πόλης (http://www.cityportal.gr/articles_det1.asp?article_id=49431).

2.4 Οικονομία

Η Θεσσαλονίκη είναι η περισσότερο ανεπτυγμένη βιομηχανικά και γενικότερα οικονομικά περιοχή της Ελλάδας, μετά την περιφέρεια της πρωτεύουσας. Η οικονομία της στηρίζεται στη βιομηχανία η οποία τις τελευταίες δεκαετίες γνώρισε ιδιαίτερη άνθιση, κυρίως λόγω του λιμανιού που αποτέλεσε ένα από τα σημαντικότερα μέσα επικοινωνίας της πόλης με άλλους προορισμούς. Από τις αρχές της δεκαετίας του 1960, η οικονομία της Θεσσαλονίκης αναπτύχθηκε απότομα, με τη

δημιουργία διυλιστηρίου πετρελαίου, πετροχημικών και χημικών βιομηχανιών, σιδηροβιομηχανιών, βιομηχανιών ελαστικού, λιπασμάτων, χάρτου, τσιμέντου, τροφίμων κλπ.

Τα τελευταία χρόνια η οικονομία της Θεσσαλονίκης πλήττεται αρκετά, ωστόσο καταφέρνει να διατηρεί ικανοποιητικά επίπεδα για τα δεδομένα των εποχών. Η οικονομία της κύλησε ομαλά τόσο από πλευράς εσόδων όσο και εξόδων, πιστοποιώντας την αποτελεσματικότητα του οργανισμού να ανταπεξέλθει με επιτυχία στην βαθιά οικονομική και κοινωνική κρίση που διέρχεται η χώρα. Σήμερα, η Θεσσαλονίκη εκτελεί προϋπολογισμούς τους οποίους παρακολουθεί στενά ώστε να μην υπάρχουν αστοχίες και αποκλίσεις και φροντίζει να κάνει απολογισμό των ετών συντάσσοντας οικονομικές καταστάσεις (Δήμος Θεσσαλονίκης - Απολογισμός, 2014).

Κεφάλαιο 3ο : Η Θεσσαλονίκη ως τουριστικός προορισμός

Η πόλη της Θεσσαλονίκης είναι ένας αξιοσημείωτος τουριστικός προορισμός γιατί διαθέτει σπουδαία αξιοθέατα, μουσεία και σημαντικά μνημεία ιστορικής και πολιτισμικής κληρονομιάς που αναδεικνύουν το συνολικό της προφίλ. Όλα τα αξιοθέατα, μουσεία και μνημεία είναι εύκολα προσβάσιμα, καθόσον υπάρχει καλό οδικό δίκτυο που επιτρέπει τις μετακινήσεις.

3.1 Αρχαιολογικοί χώροι - Μνημεία¹

3.1.1 Βυζαντινά Μνημεία

1. Άγιος Δημήτριος – Κρύπτη

Χτίστηκε πάνω στα ερείπια συγκροτήματος ρωμαϊκού λουτρού. Εκεί φυλακίστηκε και μαρτύρησε το 303 ο αξιωματούχος του ρωμαϊκού στρατού Δημήτριος. Τη θέση αρχικά μικρού ευκτήριου οίκου διαδέχτηκε ναός στον τύπο της βασιλικής. Καταστράφηκε σχεδόν ολοσχερώς στην πυρκαγιά του 1917 και αναστηλώθηκε μεταξύ των ετών 1918-1948. Ο ναός, αφιερωμένος στον πολιούχο άγιο της Θεσσαλονίκης είναι προσκυνηματικός, γνωστός για τα ψηφιδωτά σύνολα που διασώθηκαν από τη μεγάλη πυρκαγιά του 1917. Έντεκα ψηφιδωτές συνθέσεις αναθηματικού χαρακτήρα του 5ου, 7ου και 9ου αι. διατηρούνται στους δύο πεσσούς του ιερού βήματος και στο δυτικό τοίχο του κεντρικού κλίτους. Κάτω από το εγκάρσιο κλίτος του ναού βρίσκεται η Κρύπτη, που στα υστεροβυζαντινά χρόνια ήταν το κέντρο της μυροβλυσίας του αγίου. Στους χώρους της λειτουργεί έκθεση κατεξοχήν με παλαιοχριστιανικά και βυζαντινά γλυπτά.

¹ Οι πληροφορίες για τα μνημεία της Θεσσαλονίκης αντλήθηκαν από το επίσημο portal του Δήμου Θεσσαλονίκης: http://www.thessaloniki.gr/portal/page/portal/TouristikosOdigos/Tourist_Page1/MonumentsOfThessaloniki

2. Τα Τείχη

Λείψανα της ελληνιστικής και διαδοχικά της ρωμαϊκής οχύρωσης της πόλης ενσωματώθηκαν στον νέο οχυρωματικό περίβολο στο τέλος του 4ου αι. Ο περίβολος, τραπεζιόσχημος σε κάτοψη, ενισχύθηκε με εναλλασσόμενους τριγωνικούς προβόλους και τετράγωνους πύργους, καθώς και προτείχισμα. Κατά τη βυζαντινή εποχή μεσολάβησαν επισκευές και προσθήκες ενώ η τελική μορφή στην οποία σώζονται σήμερα τα τείχη οφείλεται σε επεμβάσεις των Οθωμανών.

3. Ναός Αγίας Αικατερίνης (τέλη του 13ου-αρχές 14ου αι.)

Καθολικό άλλοτε βυζαντινής μονής. Οι κομψές του αναλογίες και η διάρθρωση των όψεων με βαθμιδωτά αψιδώματα και τόξα, πλίνθινους ημικίονες και κεραμοπλαστικά κοσμήματα καθιστούν το μνημείο εξαιρετο δείγμα της Παλαιολόγειαρχιτεκτονικής.

4. Ναός Παναγίας Χαλκέων (1028)

Βρίσκεται στη γειτονιά των χαλκωματάδων, από όπου και έλκει την ονομασία του. Κτίστηκε από το Χριστόφορο Πρωτοσπαθάριο και κατεπάνω Λογουβαρδίας, τη σύζυγό του Μαρία και τα παιδιά του Νικηφόρο, Άννα και Κατακαλή ως ταφικό παρεκκλήσι.

5. Ναός Αγίας Σοφίας (τέλη 7ου αι.-αρχές 8ου αι.)

Ο ναός είναι αφιερωμένος στον Χριστό, τον αληθή Λόγο και τη Σοφία του Θεού και κτίστηκε στη θέση μεγάλης παλαιοχριστιανικής βασιλικής του 5ου αι. Τυπικό δείγμα μεταβατικού σταυροειδούς ναού με τρούλο και περίστωο, κατά μίμηση της Αγίας Σοφίας Κωνσταντινούπολης. Ο ψηφιδωτός διάκοσμος στο εσωτερικό του ναού, μαρτυρεί το υψηλό πνευματικό και καλλιτεχνικό επίπεδο της πόλης σε διάφορες εποχές.

6. Επταπύργιο

Σύμπλεγμα διαφορετικών κατασκευαστικών φάσεων από την παλαιοχριστιανική - πρώιμη βυζαντινή περίοδο έως και τα χρόνια της Τουρκοκρατίας. Κατά τη μετατροπή του σε φυλακές το 19ο αι., προστέθηκαν κτήρια και βοηθητικοί χώροι. Σήμερα, στεγάζονται τα γραφεία της Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων Θεσσαλονίκης.

7. Ναός Αγίων Αποστόλων (1310-1314)

Ο ναός, με κτήτορες τον Πατριάρχη Νήφωνα και το μαθητή του ηγούμενο Παύλο, ήταν αφιερωμένος στην Παναγία. Στο εσωτερικό, σώζεται εξαιρετικός ψηφιδωτός διάκοσμος, χαρακτηριστικός της τελευταίας περιόδου της Παλαιολόγειας τέχνης.

8. Ναός Παναγίας Αχειροποιήτου (5ος αι.)

Κτίστηκε στον τύπο της τρίκλιτης ξυλόστεγης βασιλικής με νάρθηκα και υπερώα, πάνω στα ερείπια συγκροτήματος ρωμαϊκών λουτρών. Στο εσωτερικό ξεχωρίζουν τα αρχιτεκτονικά γλυπτά στις κιονοστοιχίες που διαχωρίζουν τα τρία κλίτη. Εξαιρετικής τέχνης είναι τα ψηφιδωτά που σώζονται στα εσωράχια των τόξων των κιονοστοιχιών, των υπερώων και του τριβήλου στον νάρθηκα.

9. Ροτόντα

Κτίστηκε αρχικά στον τύπο του περίκεντρου κτιρίου, στον άξονα της πομπικής οδού, που συνέδεε τη θριαμβική αψίδα του Γαλερίου με το ανακτορικό συγκρότημα κτήριο με πιθανόν λατρευτικό και κοσμικό-διοικητικό χαρακτήρα, που εξυπηρετούσε τις ανάγκες του ανακτορικού συγκροτήματος ή μνημείο αφιερωμένο στη δόξα του Κωνσταντίνου. Τον 5ο αι., μετατράπηκε σε χριστιανικό ναό αφιερωμένο στους Αγίους Ασωμάτων ή Αρχαγγέλους. Εξαιρετικής τέχνης ψηφιδωτός διάκοσμος καλύπτει τις καμάρες των κογχών και τα εσωράχια των παραθύρων και του θόλου σε τρεις ζώνες.

10. Ανατολικά τείχη - Προτείχισμα - Λευκός Πύργος.

Δια μέσου της οδού Φιλικής Εταιρείας, όπου διατηρούνται ορατά τμήματα του προτειχίσματος και τριγωνικοί πρόβολοι του κυρίως τείχους καταλήγουμε στον Λευκό Πύργο στη συμβολή του θαλάσσιου με το χερσαίο ανατολικό τείχος. Ο πύργος, στη μορφή που σώζεται σήμερα, κτίστηκε τον 15ο αι. στα πλαίσια εκσυγχρονισμού των οχυρώσεων, στη θέση παλαιότερου βυζαντινού πύργου. Σήμερα φιλοξενεί το Μουσείο Πόλης.

11. Τείχη Ακροπόλεως - Πύργος Λαπαρδά - Πύλη Άννας Παλαιολογίνας - Πύργος Τριγωνίου ή Αλύσεως.

Το λεγόμενο διάμεσο τείχος διαχώριζε την περιοχή της Ακρόπολης από την Άνω Πόλη. Ακολουθώντας την πορεία προς τα ΒΑ ανοίγεται η Πύλη της Άννας Παλαιολογίνας (1355-1356). Η πύλη αυτή οδηγούσε στην εκτός των τειχών περιοχή. Το διάμεσο τείχος καταλήγει στα ΒΑ στον Πύργο της Αλύσεως ή Πύργο του Τριγωνίου. Πρόκειται για κυκλικό πύργο που κατασκευάστηκε τον 15ο αι. ενσωματώνοντας προγενέστερο τετράγωνο πύργο της βυζαντινής οχύρωσης.

12. Ναός Προφήτη Ηλία

Ο ναός, αφιερωμένος στον Χριστό, ταυτίζεται με το καθολικό της βυζαντινής μονής Ακαπνίου. Είναι μοναδικός για τον αρχιτεκτονικό του τύπο & γνωστός για την παράσταση της Βρεφοκτονίας, αντιπροσωπευτικής για την τελευταία φάση της παλαιολόγιας ζωγραφικής.

13. Ναός Μεταμόρφωσης του Σωτήρος (1340 & μετά)

Κτίστηκε πιθανότατα ως ταφικό παρεκκλήσι βυζαντινής μονής. Ο τοιχογραφικός του διάκοσμος εντάσσεται στην παλαιολόγια παράδοση.

14. Ναός Ταξιαρχών

Καθολικό πιθανότατα βυζαντινής μονής, αφιερωμένο στους Αρχαγγέλους και Ταξιάρχες Μιχαήλ και Γαβριήλ. Διώροφο κτίσμα με υπόγεια κρύπτη ταφικού χαρακτήρα. Ο τοιχογραφικός του διάκοσμος (Β' μισό του 14ου αι.), έχει σωθεί εντελώς αποσπασματικά.

15. Ναός Οσίου Λαβίδ (Μονή Λατόμου)

Το καθολικό της μονής του Χριστού Σωτήρα του Λατόμου ή των Λατόμων, προσωνομία που οφείλεται στην ύπαρξη λατομείων πέτρας, είναι γνωστό για την ψηφιδωτή παράσταση με το όραμα του Προφήτη Ιεζεκιήλ στην κόγχη, ένα από τα σημαντικότερα ψηφιδωτά έργα της παλαιοχριστιανικής περιόδου

16. Ναός Αγίου Παντελεήμονα (1295-1314)

Ο ναός, ταυτίζεται με το καθολικό της μονής της Θεοτόκου Περιβλέπτου, γνωστή και ως μονή του κυρ Ισαάκ, από τον ιδρυτή της μητροπολίτη Ιάκωβο.

17. Ναός Αγίου Νικολάου του Ορφανού

Καθολικό βυζαντινής μονής από την οποία σώζονται και τα ερείπια του πυλώνα της. Ο αριστουργηματικός τοιχογραφικός του διάκοσμος είναι ένα από τα πληρέστερα διατηρούμενα ζωγραφικά σύνολα στη Θεσσαλονίκη και αντιπροσωπευτικό δείγμα της παλαιολόγιας τέχνης.

18. Μονή Βλατάδων (1351-1371)

Πατριαρχική και σταυροπηγιακή μονή, το μοναδικό βυζαντινό μοναστήρι της πόλης που λειτουργεί μέχρι σήμερα. Ιδρύθηκε από τον μαθητή του Γρηγορίου Παλαμά, και μετέπειτα μητροπολίτη Θεσσαλονίκης, μοναχό Δωρόθεο Βλατή. Ήταν αρχικά αφιερωμένος στο Χριστό Παντοκράτορα ενώ σήμερα τιμάται στη Μεταμόρφωση του Σωτήρος.

19. Βυζαντινό λουτρό (13ος αι.)

Μοναδικό δημόσιο βυζαντινό λουτρό που σώζεται σήμερα στη Θεσσαλονίκη. Κτίσμα ορθογωνικής κάτοψης, μικρών διαστάσεων. Διατηρεί όλους τους αναγκαίους για ένα λουτρό χώρους: προθάλαμο, χλιαρό και θερμό χώρο και δεξαμενή.

3.1.2 Ρωμαϊκά Μνημεία

1. Ανακτορικό συγκρότημα του Ρωμαίου Καίσαρα Γάιου Γαλέριου Βαλέριου Μαξιμιανού

Άρχισε να κατασκευάζεται στο τέλος του 3ου με αρχές του 4ου αι. μ.Χ. Αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα μνημεία της Ύστερης Αρχαιότητας, το μοναδικό στο είδος του που σώζεται στην Ελλάδα. Έχουν αποκαλυφθεί μνημειακά οικοδομήματα, τα οποία αποτελούσαν αυτοκρατορική κατοικία.

2. Ρωμαϊκή Αγορά

Διοικητικό κέντρο των ρωμαϊκών χρόνων, στη μορφή που έχει αποκαλυφθεί, αρχίζει να οργανώνεται στα μέσα του 2ου αι. μ.Χ.. Το σύνολο του συγκροτήματος ήταν οργανωμένο γύρω από μια ορθογώνια πλακοστρωμένη πλατεία. Στις τρεις πλευρές της υπήρχαν διώροφες στοές, με διπλή σειρά κιόνων κορινθιακού ρυθμού, σε άμεση επικοινωνία με περιμετρική ζώνη δημόσιων και ιδιωτικών χώρων.

3. Κρηναίο οικοδόμημα Ρωμαϊκών Χρόνων

Κατασκευάστηκε δίπλα σε κεντρική οδική αρτηρία της Ρωμαϊκής Θεσσαλονίκης (decumanus maximus).

4. Τμήμα αρχαίας οδού στο Μακεδονικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης Εντός της Διεθνούς Εκθέσεως

Στο υπόγειο του Μουσείου, σώζεται τμήμα λιθόστρωτου δρόμου ρωμαϊκών χρόνων που ξεκινούσε από την Κασσανδρεωτική πύλη της πόλης, στην περιοχή του Συντριβανίου και κατευθυνόταν νοτιοανατολικά.

5. Θριαμβική Αψίδα του Καίσαρα Γαλέριου – Καμάρα (305 μ.Χ.)

Τα ανάκτορα του Ρωμαίου Καίσαρα Γαίου Γαλέριου Ουαλέριου Μαξιμιανού (250-311 μ.χ.) στη Θεσσαλονίκη, είναι ένα από τα σημαντικότερα μνημεία της Ύστερης αρχαιότητας. Πρόκειται για ένα μεγάλο οικοδομικό συγκρότημα που η αρχή κατασκευής του χρονολογείται στο τέλος του 3ου αιώνα μ.Χ. με αρχές του 4ου αι. μ.Χ. Περιλάμβανε διάφορα μεγαλοπρεπή οικοδομήματα με διαφορετική χρήση το καθένα. Κατασκευάστηκε σε ανάμνηση της νίκης του Γαλέριου επί των Περσών. Στον ανάγλυφο διάκοσμο της εξιστορούνται μάχες και νίκες αυτού του πολέμου και δηλώνεται η παντοδυναμία και η ενότητα των ηγεμόνων της Τετραρχίας.

6. Ιππόδρομος

Δεν υπάρχει επισκέψιμο τμήμα του Ρωμαϊκού Ιπποδρόμου, αλλά μια ιδέα του μεγέθους του αρχαίου οικοδομήματος μπορούμε να έχουμε σήμερα από την έκταση και το σχήμα της σημερινής οδού Ιπποδρομίου.

7. Ρωμαϊκός ναός

Ο ναός, κατασκευασμένος με αρχιτεκτονικά μέλη παλαιότερου αρχαϊκού ναού, ήταν αφιερωμένος στη λατρεία του Αυγούστου. Σημαντικά ευρήματα από αυτόν το χώρο αποτελούν κορμός αγάλματος θωρακοφόρου άνδρα και υπερφυσικού μεγέθους άγαλμα Διός Αιγίochου, 2ου αι. μ.Χ. αριστουργηματικής τέχνης.

8. Διοικητικά κτίρια δημόσιου χαρακτήρα στην Πλατεία Κυπρίων Αγωνιστών

Στο χώρο αυτό αποκαλύφθηκαν κατάλοιπα μνημειακών, κυρίως δημοσίου χαρακτήρα κτιρίων, που χρονολογούνται από τον 3ο αι. π.Χ. και εξής και πιθανόν απαρτίζουν το διοικητικό κέντρο της πόλης ήδη από την ελληνιστική και ρωμαϊκή εποχή. Τα ερείπια των κτηρίων που σώζονται ορατά σήμερα, μαρτυρούν τη διαχρονικότητα αυτής της γειτονιάς της πόλης, που διατήρησε τον αστικό της χαρακτήρα καθ' όλη τη βυζαντινή και μεταβυζαντινή εποχή.

3.1.3 Μεταβυζαντινές Εκκλησίες

1. Νέα Παναγία

Είναι αφιερωμένη στην Κοίμηση της Θεοτόκου ενώ παλαιότερα ήταν γνωστός ως Μεγάλη ή Τρανή. Κτίστηκε στη θέση καθολικού μονής του 12ου αι., αφιερωμένης στη Θεοτόκο. Ο ναός κάηκε στα 1690 από πυρκαγιά και ανοικοδομήθηκε στα 1727 στον τύπο της τρίκλιτης βασιλικής με γυναικωνίτη, ανοικτή στοά στα δυτικά και προστώ στα νότια.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει ο τοιχογραφικός του διάκοσμος, που αναβιώνει παλαιολόγια πρότυπα και ως εκ τούτου, συνιστά το μοναδικό σύνολο εντοίχιας ζωγραφικής του 18ου στη Θεσσαλονίκη.

2. Άγιος Χαράλαμπος (1905)

Πρόκειται για μετόχι της αγιορείτικης μονής Σιμωνόπετρας. Κτίστηκε στη θέση παλαιότερου μικρότερου σε διαστάσεις ναού.

3. Άγιος Μηνάς

Στη σημερινή του μορφή αποτελεί χαρακτηριστικό δείγμα της ναοδομίας του 19ου αι. Ο ναός είναι γνωστός από τις πηγές του 9ου ήδη αι. ενώ η κόγχη του ανήκει σε προγενέστερο παλαιοχριστιανικό ναό.

4. Άγιος Αθανάσιος (1818)

Παρά τις μεταγενέστερες επεμβάσεις διατηρεί την αρχική μορφή του: τρίκλιτη βασιλική με γυναικωνίτη μορφής εσωτερικού εξώστη, που στηριγμένος σε προβόλους, περιτρέχει το ναό σε σχήμα Π. Δεν είναι εξακριβωμένο εάν βρίσκεται στη θέση του ομώνυμου ναού της πόλης, γνωστού από τις πηγές του 14ου αι.

5. Υπαπαντή (1531)

Είναι γνωστή από τις πηγές ήδη όταν ως μονύδριο του κυρ Ιωήλ δόθηκε από το μητροπολίτη Θεσσαλονίκης Ιωάσαφ στη μονή της Αγίας Αναστασίας. Μετά από περιπέτειες περιήλθε στην δικαιοδοσία της μητρόπολης και αποτέλεσε ενοριακό ναό μετά το 1865. Ανήκει στον τύπο της τρίκλιτης βασιλικής με γυναικωνίτη.

6. Παναγούδα ή Παναγία Γοργοεπήκοος (1818)

Είναι αφιερωμένη στη Γέννηση της Θεοτόκου. Ο σημερινός ναός είναι λιθόκτιστη τρίκλιτη βασιλική με κανόνιστη κάτοψη και γυναικωνίτη, κτισμένος στη θέση παλαιότερου ναού που κάηκε το 1817.

7. Άγιος Αντώνιος

Ήταν ιδιόκτητο παρεκκλήσι της Μητρόπολης της Θεσσαλονίκης και χρησιμοποιήθηκε ως φρενοκομείο. Στην κάτοψη είναι ένα μικρό δίκλιτο κτίριο με προσαρμοσμένη την ανατολική του πλευρά στο εσωτερικό τριγωνικού προβόλου του βυζαντινού τείχους. Χρονολογείται στον 18ο αι., με μεταγενέστερες προσθήκες τις ανοικτές στοές στα νότια και δυτικά.

8. Ναός Αγίου Γεωργίου

Βρίσκεται στην Πλατεία Ροτόντας δυτικά από το μνημείο, στο οποίο και έδωσε το όνομά του. Έως το 1758 ήταν παρεκκλήσι της Μητρόπολης Θεσσαλονίκης. Η

σημερινή του μορφή – τρίκλιτη βασιλική με πρόσθετο συνεχόμενο χώρο στα νότια – οφείλεται σε ανακαίνιση του 1815.

9. Λαοδηγήτρια ή Παναγία Λαγουδιανή

Βάσει των πηγών ιδρύθηκε τον 14ο αι. από κάποιο Λαγουδιάτη ή Λαγουδάτη. Ήταν από τον 15ο αι. καθολικό γυναικείου μοναστηριού εξαρτημένου από τη μονή Βλατάδων. Η σημερινή του μορφή, τρίκλιτη βασιλική με γυναικωνίτη οφείλεται σε ανακαίνιση του 1802.

3.1.4 Οθωμανικά Μνημεία

1. Γιαχουντί Χαμάμ (Λουτρό των Εβραίων) (τέλη 15ου-αρχές 16ου αι.)

Εντός της εβραϊκής συνοικίας, γνωστό με διάφορες ονομασίες: Παζάρ χαμάμ (λουτρό της Αγοράς), ή Παζαρί Κεμπίρ χαμάμ (λουτρό της μεγάλης αγοράς) ή ως Χαλίλ Αγά Χαμάμ από τον ιδρυτή του. Κτίστηκε στον τύπο του διπλού λουτρού, με δύο ξεχωριστά τμήματα ανδρικό και γυναικείο.

2. Μπεζεστένι (Υφασματαγορά) (15ος αι.)

Σημείο αναφοράς της εμπορικής ζωής της πόλης κατά την Τουρκοκρατία. Κτίστηκε πιθανότατα επί σουλτάνου Μεχμέτ Β΄ (1455-1459). Τα εξωτερικά περιμετρικά καταστήματα αποτελούν προσθήκη των αρχών του 20ου αι.

3. Χαμζά Μπεή τζαμί (1467-1468)

Γνωστό ως Αλκαζάρ, από τον ομώνυμο κινηματογράφο που λειτουργούσε στην περίστυλη αυλή του μνημείου. Κτίστηκε από την κόρη του στρατιωτικού διοικητή Χαμζά Μπέη, αρχικά ως μικρό συνοικιακό τέμενος. Επεκτάθηκε με την προσθήκη δυο ορθογώνιων θολωτών χώρων και ασύμμετρης περιμετρικής στοάς με περίβολο.

4. Τουρμπές (Μαυσωλείο) - Μουσά Μπαμπά (μέσα του 16ου αι.)

Είναι το μοναδικό σωζόμενο ακέραιο οθωμανικό Μαυσωλείο στη Θεσσαλονίκη και το μόνο εναπομείναν κτίσμα από ένα συγκρότημα κτηρίων που στέγαζε τις

θηρσκευτικές και κοινωνικές δραστηριότητες του τάγματος των Μπεκτασίδων Δερβίσιδων. Έχει οκταγωνική κάτοψη και είναι θολοσκέπαστο.

5. Πασά Χαμάμ (1520-1530)

Κτίστηκε από τον διοικητή της Θεσσαλονίκης Τσεζερί Κασίμ Πασά, αρχικά ως μονό λουτρό και αργότερα μετατράπηκε σε διπλό, με αντρικό και γυναικείο τμήμα.

6. Παλιό Κεντρικό Αντλιοστάσιο (1890-1894)

Το συγκρότημα κτίστηκε 1500 μέτρα από τα δυτικά τείχη του ιστορικού κέντρου της πόλης. Τη διαχείριση και εκμετάλλευση της υδροδότησης της Θεσσαλονίκης ανέλαβε τότε η Οθωμανική Εταιρεία Υδάτων, την οποία είχαν ιδρύσει Βέλγοι κεφαλαιούχοι το 1888 με έδρα την Κωνσταντινούπολη. Το έργο κατασκεύασαν Βέλγοι τεχνικοί. Σήμερα το κτίριο του παλιού Κεντρικού Αντλιοστασίου έχει αποκατασταθεί και μετατραπεί σε Μουσείο Ύδρευσης.

7. Οθωμανική Τράπεζα (1903)

Κατασκευάστηκε ως Οθωμανική Τράπεζα στη συνοικία του Φραγκομαχαλά που έσφυζε από χάνια και εμπορικές στοές. Χτίστηκε στα θεμέλια του αρχοντικού του Τζέικ Άμποτ που καταστράφηκε μετά από βομβιστική βουλγαρική επίθεση το 1903. Στην οικία Άμποτ είχε φιλοξενηθεί ο Σουλτάνος Αβδούλ Μετζίτ το 1858. Τα αγάλματα στην αυλή είχαν μεταφερθεί από την εξοχική έπαυλη του Άμποτ. Οι αρχιτέκτονες Μπαρούχ και Αμάρ ανέλαβαν την ανοικοδόμηση της Οθωμανικής Τράπεζας. Ακολούθησαν νεομπαρόκ στυλ με γαλλικές επιρροές. Το κτίριο λειτούργησε ως Ι.Κ.Α. ενώ σήμερα στεγάζει το Κρατικό Ωδείο Θεσσαλονίκης.

8. Μπέη Χαμάμ (Λουτρό Παράδεισος) (1444)

Κτίστηκε από τον Σουλτάνο Μουράτ Β΄. Είναι το πρώτο λουτρό που κτίστηκε αμέσως μετά την κατάληψη της πόλης από τους Οθωμανούς και το μεγαλύτερο διπλό λουτρό στην Ελλάδα, με ανεξάρτητο ανδρικό και γυναικείο τμήμα.

9. Γενί Χαμάμ (Αίγλη) (τέλη 16ου αι.)

Μικρό οθωμανικό λουτρό. Κτίστηκε από τον Χουσερέβ Κεντούντα, διαχειριστή των βακουφικών ακινήτων της Θεσσαλονίκης. Ανήκει στον τύπο των δίδυμων

λουτρών με ξεχωριστό ανδρικό και γυναικείο τμήμα και τριμερή διάταξη. Υπέστη σοβαρές αλλοιώσεις λόγω της χρήσης του ως κινηματογράφου.

10. Αλατζά Ιμαρέτ (Πολύχρωμο Άσυλο) (1484)

Κτίστηκε από τον Ισάκ Πασά, μεγάλο βεζίρη επί Μωάμεθ Β΄ και διοικητή της Θεσσαλονίκης επί Βαγιαζήτ Β΄. Με βάση τον αρχιτεκτονικό του τύπο, εντάσσεται στην κατηγορία των πρώιμων οθωμανικών τεμένων κάτοψης ανεστραμμένου T με κεντρικό χώρο, με πλάγια διαμερίσματα στη δυτική πλευρά και κιονοστήρικτη στοά.

11. Γενί τζαμί (Παλαιό Αρχαιολογικό Μουσείο) (1902)

Κτίστηκε σε σχέδια του Ιταλού αρχιτέκτονα Βιταλιάνο Ποζέλι, στην τότε ευρωπαϊκή συνοικία των Πύργων, ως τέμενος για τους ντονμέδες (εξισλαμισμένοι εβραίοι). Χαρακτηριστικό δείγμα εκλεκτικιστικής αρχιτεκτονικής του 20ού αι. Το 1924, στεγάστηκε το Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης. Σήμερα φιλοξενεί πολιτιστικές δραστηριότητες.

12. Διοικητήριο (1891)

Χτισμένο κοντά στα ερείπια βυζαντινού παλατιού, από τον αρχιτέκτονα Βιταλιάνο Ποζέλι, ήταν το κτίριο διοίκησης της οθωμανικής περιόδου, το Κονάκι, και έδρα του βαλή της πόλης. Στο αρχικό κτίριο έχει προστεθεί ένας όροφος και η αετωματική διαμόρφωση της πρόσοψης. Σήμερα εδρεύει σ' αυτό το Υπουργείο Μακεδονίας και Θράκης.

13. Τελωνείο, Επιβατικός Σταθμός Λιμένος (1910-1912)

Κτίστηκε από τον αρχιτέκτονα Άλεξ Βαλωρύ, με εργολήπτη τον Ελί Μοδιάνο. Αποτελεί το πρώτο κτίριο στην πόλη χτισμένο με σκελετό από οπλισμένο σκυρόδεμα. Την ίδια περίοδο χρονολογούνται και οι αποθήκες της προβλήτας Α΄, στις οποίες σήμερα στεγάζονται το Μουσείο Φωτογραφίας και το Μουσείο Κινηματογράφου.

14. Κήποι του Πασά (1904)

Χώρος πρασίνου που αποτελούσε κήπο του Νοσοκομείου που βρίσκεται νοτίως. Διαμορφώθηκε το 1904 από άγνωστο αρχιτέκτονα. Άγνωστη είναι και η προέλευση της ονομασίας του. Οι κατασκευές του αποτελούν δείγμα του κινήματος της

φανταστικής αρχιτεκτονικής, με μοναδικό ανάλογό τους στην πόλη μία κρήνη στην έπαυλη Μοδιάνο.

15. Παλιά Φιλοσοφική Σχολή Α.Π.Θ. (1887)

Χτίζεται ως Οθωμανική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης (Ιδαδιέ Μεκτεμπί). Έργο του αρχιτέκτονα Βιταλιάνο Ποζέλι. Το 1927 εγκαταστάθηκε εδώ το νεοσύστατο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Το κτίριο είναι γνωστό ως η Παλιά Φιλοσοφική του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου, τμήμα της οποίας στεγάζει μέχρι σήμερα.

16. Νοσοκομείο Αγ. Δημήτριος (1902-1903)

Χτίστηκε ως Νοσοκομείο άπορων ξένων, Γκουρεμπά Χαστάνεσι κι έπειτα μετατράπηκε σε Δημοτικό Νοσοκομείο Χαμιδιέ Μπελεντιγιέ. Περιελάμβανε το κτίριο του λυσοιατρείου (σημερινός παιδικός σταθμός Άνω Πόλης) και τους Κήπους του Πασά. Σήμερα, ανήκει στον Δήμο και λειτουργεί ως το Νοσοκομείο Αγ.Δημήτριος.

17. Σπίτι Μουσταφά Κεμάλ (Ατατούρκ) (1870)

Ανεγέρθηκε από τον Μουδερρή Χατζή Μεχμέτ Βακφ. Ο ιδρυτής της Τουρκικής Δημοκρατίας φέρεται να γεννήθηκε εδώ το 1881 και να έζησε ως το 1888. Μετά την υπογραφή της Συνθήκης της Λωζάνης το κτίριο περιήλθε στο Ελληνικό Δημόσιο. Έπειτα πέρασε στα χέρια του Δήμου Θεσσαλονίκης ο οποίος το δώρισε στον Μουσταφά Κεμάλ. Από το 1953 λειτουργεί ως μουσείο και αποτελεί πόλο έλξης για τους Τούρκους επισκέπτες στην πόλη.

18. Τσινάρι

Τσινάρι, στα τούρκικα σημαίνει πλάτανος. Εδώ βρίσκονται η κρήνη του Μουράτ Β΄ και το καφενείο Τσινάρι (δείγμα τυπικού καφενείου της περιόδου της Τουρκοκρατίας). Τριγύρω διασώζονται κτίρια βαλκανικής αρχιτεκτονικής των αρχών του 20ου αιώνα. Η περιοχή διατηρεί τον χαρακτήρα της παλιάς γειτονιάς περασμένων χρόνων.

19. Βίλλα Μορντώχ (1905)

Χτίστηκε για τον Τούρκο μέραρχο Σεϊφουλάχ Πασά, από τον αρχιτέκτονα Ξενοφώντα Παιονίδα. Δείγμα εκλεκτικιστικής αρχιτεκτονικής, με συνύπαρξη διαφορετικών στυλ, νεοκλασικών, αναγεννησιακών, μπαρόκ και art-nouveau. Χαρακτηριστική είναι η γωνιακή πυργοειδής διαμόρφωση με τον τρούλο. Το 1930 πέρασε στην κατοχή του Μορντώχ. Λειτουργήσε ως πολυϊατρείο του ΙΚΑ τα χρόνια 1952-1972. Σήμερα αποτελεί ιδιοκτησία του Δήμου και στεγάζει τη Διεύθυνση Πολιτισμού-Τουρισμού και την Ε' Δημοτική Κοινότητα.

20. Σιντριβάνι (1889)

Αποτέλεσε δωρεά του Σουλτάνου Αβδούλ Χαμίτ στους κατοίκους της Θεσσαλονίκης. Την ημέρα των εγκαινίων έρρεε σερμπέτι βύσσινο από το σιντριβάνι. Παρέμενε στην ίδια θέση μέχρι το 1936. Το σημερινό σιντριβάνι είναι πιστή ανακατασκευή του αρχικού και επανατοποθετήθηκε το 1977.

21. Γ' Σώμα Στρατού – Στρατηγείο (1900-1901)

Το 1830 έγινε η πρώτη κτιριακή εγκατάσταση οθωμανικού στρατώνα στην περιοχή. Το παρόν κτίσμα χτίστηκε γύρω στο 1900-01. Έργο του Βιταλιάνο Ποζέλι και χρηματοδοτήθηκε από τους τότε κατοίκους της πόλης. Το 1916 χρησιμοποιήθηκε ως διοικητήριο από την προσωρινή κυβέρνηση του Βενιζέλου. Σήμερα στεγάζει το Στρατηγείο του Γ' Σώματος Στρατού.

22. Βιβλιοθήκη Άνω Πόλης (1897-1905)

Οικοδομήθηκε ως κατοικία Οθωμανού στρατιωτικού. Δείγμα βαλκανικού σπιτιού με πλατυμέτωπη όψη και καμπύλα σαχμισιά στους κεντρικούς άξονες. Σήμερα ανήκει στον Δήμο και στεγάζει τη Δημοτική και Παιδική Βιβλιοθήκη Άνω Πόλης.

23. Σχολή Τυφλών (1879)

Χτίστηκε από τον Χαζήφ Μπέη σε σχέδια του αρχιτέκτονα Ξενοφώντα Παιονίδα. Στεγάστηκαν σ' αυτό η εμπορική σχολή Κωνσταντινίδα, το Βρεφοκομείο Αγ. Στυλιανός κ.ά. Επί Κατοχής επιτάχθηκε από τους Γερμανούς. Από το 1961 εδρεύει και λειτουργεί η Σχολή Τυφλών.

24. Βίλλα Μεχμέτ Καπαντζή (1900)

Τριώροφη αρχοντική βίλλα σε σχέδια του Πιέρο Αριγκόνι. Δείγμα εξοχικής κατοικίας με βιεννέζικες επιδράσεις, επιρροές art-nouveau, νεογοθτικά και νεοαραβικά στοιχεία. Πρώτοι ιδιοκτήτες του οικοπέδου φέρονται οι Γιουσούφ και Αχμέτ Καπαντζή. Επί Κατοχής στεγάστηκε εδώ η Γκεστάπο, ενώ στα χρόνια 1954-73 εγκαταστάθηκαν οι υπηρεσίες του Ν.Α.Τ.Ο. Αποτέλεσε την έδρα του Οργανισμού Θεσσαλονίκη Πολιτιστική Πρωτεύουσα 1997 και σήμερα στεγάζει τον Οργανισμό Ρυθμιστικού Σχεδίου και Προστασίας Περιβάλλοντος Θεσσαλονίκης.

25. Βίλλα Αχμέτ Καπαντζή (1898)

Χτίστηκε ως εξοχική κατοικία του Αχμέτ Καπαντζή. Χαρακτηριστικό κτίριο εκλεκτικισμού. Αποτελείται από κύριο κτίσμα και πύργο. Σ' αυτήν διέμεινε η τριανδρία Βενιζέλος, Κουντουριώτης, Δαγκλής. Σήμερα εδρεύει το Μορφωτικό Ίδρυμα της Εθνικής Τραπέζης (Μ.Ι.Ε.Τ) και λειτουργεί βιβλιοπωλείο και χώρος εκθέσεων.

3.1.5 Εβραϊκά Μνημεία

1. Συναγωγή Μοναστηριωτών (1927)

Η Συναγωγή Μοναστηριωτών ιδρύθηκε με δωρεά της Ίντας Αροέστη και αφιερώθηκε στη μνήμη του συζύγου της Ισαάκ. Στην ανέγερσή της, συνέβαλαν με δωρεές και οικογένειες που κατάγονταν από το Μοναστήρι (σημερινή Βίτολα) και είχαν εγκατασταθεί στη Θεσσαλονίκη μετά τους Βαλκανικούς πολέμους και τον Α' παγκόσμιο πόλεμο. Όταν οι Εβραίοι της πόλης εκτοπίστηκαν στα ναζιστικά στρατόπεδα, η Συναγωγή Μοναστηριωτών χρησιμοποιήθηκε από τον Ερυθρό Σταυρό, κι έτσι διασώθηκε. Σήμερα συνεχίζει τη λειτουργία της εξυπηρετώντας τις θρησκευτικές ανάγκες της Ισραηλιτικής Κοινότητας.

2. Μνημείο Ολοκαυτώματος (1997)

Γλυπτό, έργο των αδερφών Γκλιντ. Η επιλογή της τοποθέτησής του στην Πλατεία Ελευθερίας το 2006 συνδέεται με το γεγονός ότι σ' αυτήν συγκέντρωσαν οι Ναζί τους

Εβραίους άνδρες τον Ιούλιο του 1942 υποχρεώνοντάς τους σε εξευτελισμούς και βασανιστήρια.

3. Στοά Σαούλ

Συγκρότημα εμπορικής στοάς χτισμένο από τον Σαούλ Μοδιάνο, γνωστό Εβραίο τραπεζίτη, που συνδέει τις οδούς Βασ. Ηρακλείου με Ερμού και Βενιζέλου με Ιωνος Δραγούμη. Ο αρχιτέκτονας Ελί Μοδιάνο καθώς και η Κτηματική Τράπεζα του Μοδιάνο διατηρούσαν γραφεία μέσα στην στοά. Χτίστηκε ανάμεσα στα 1867-71, ενώ ένα τμήμα της καταστράφηκε από την πυρκαγιά του 1917. Επανακατασκευάστηκε το 1929, τροποποιώντας τη στοά περίπου σε σχήμα Γ. Αποτελεί ιστορικό ντοκουμέντο της ακμής της οικογένειας Μοδιάνο που ξεκίνησε από τον Σαούλ, τον φτωχό υπάλληλο που αναδείχθηκε σ' έναν από τους πλουσιότερους ανθρώπους της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.

4. Μύλοι Αλλατίνι (μέσα του 19ου αι.)

Βιομηχανικός χώρος Μύλων Αλλατίνι. Η οικογένεια Αλλατίνι ξεκίνησε τη βιομηχανική της δραστηριότητα με τον Μωϋσή Αλλατίνι, που λειτούργησε έναν κυλινδρόμυλο και ένα κεραμοποιείο και συνεχίστηκε από τους γιους του, που ίδρυσαν την εταιρία Φρατέλι Αλλατίνι. Το σημερινό κεντρικό κτίριο των Μύλων κατασκευάστηκε το 1898 σε σχέδια του Βιταλιάνο Ποζέλι, όταν κάηκε το προϋπάρχον. Το συγκρότημα των κτιρίων περιλαμβάνει το κτίριο διοίκησης (παλιά κατοικία), αποθήκες, ψυγεία, και το κτίριο του κυλινδρόμυλου, που πλαισιώνεται από το λεβητοστάσιο, το μηχανουργείο και την καμινάδα, βελγικής κατασκευής. Το ιστορικό για την πόλη και τις απαρχές της βιομηχανίας συγκρότημα παραμένει ανεκμετάλλευτο και αναμένει την επανένταξή του στον ενεργό ιστό της πόλης.

5. Βίλλα Αλλατίνι

Η βίλλα Αλλατίνι, σε σχέδια του Ιταλού αρχιτέκτονα Βιταλιάνο Ποζέλι, οικοδομήθηκε πριν το 1888 ως εξοχική κατοικία του Κάρολου Αλλατίνι, κοντά στους μύλους της οικογένειας. Οι Αλλατίνι ήταν μαζί με τους Μοδιάνο, μία από τις πιο ισχυρές επιχειρηματικά οικογένειες της πόλης. Η συγκεκριμένη βίλλα ήταν η μεγαλύτερη και πολυτελέστερη στην περιοχή των Εξοχών. Το κτίριο βρίσκεται στο μέσο μιας ιδιαίτερα μεγάλης αυλής και χαρακτηριστικό του είναι η χρήση του

κόκκινου τούβλου. Κατά το 1909-12 εξορίστηκε και διέμεινε στη βίλλα ο Σουλτάνος Αβδούλ-Χαμίτ μετά την Επανάσταση των Νεοτούρκων. Το 1926 και για ένα μόνο χρόνο στέγασε το νεοϊδρυθέν Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, ενώ χρησιμοποιήθηκε και ως Στρατιωτικό Νοσοκομείο. Από το 1979 και μετά στεγάζει υπηρεσίες του Υπουργείου Εσωτερικών, τη Νομαρχία Θεσσαλονίκης και σήμερα την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας.

6. Συναγωγή Γιαντ Λεζικαρόν (1984).

Η συναγωγή Γιαντ Λεζικαρόν είναι αφιερωμένη στη μνήμη των θυμάτων του Ολοκαυτώματος. Χτίστηκε στη θέση του μικρού ευκτήριου οίκου «Μπουρλά» γνωστού ως «Καλ ντε λα Πλάσα» (Συναγωγή της Αγοράς), που λειτουργούσε από το 1921 για την εξυπηρέτηση των λατρευτικών αναγκών των πολυάριθμων Εβραίων που εργάζονταν στην παρακείμενη αγορά.

7. Εβραϊκό Μουσείο (1906)

Το κτίριο χτίστηκε για να λειτουργήσει ως εμπορική στοά και στον όροφο στεγάστηκε η Τράπεζα Αθηνών. Είναι από τα λίγα κτίρια του κέντρου της πόλης που δεν καταστράφηκαν στην πυρκαγιά του 1917. Σήμερα στεγάζει το Εβραϊκό Μουσείο Θεσσαλονίκης και είναι ανοιχτό στο κοινό.

8. Αγορά Μοδιάνο (1922)

Η μεγαλύτερη σκεπαστή αγορά της Θεσσαλονίκης κτίστηκε από τον αρχιτέκτονα Ελί Μοδιάνο, της γνωστής οικογένειας που κυριαρχούσε στην επιχειρηματική ζωή της πόλης. Είναι οργανωμένη σε στοές και έχει περιμετρικά πατάρι ακολουθώντας ευρωπαϊκά πρότυπα της εποχής. Σήμερα εξακολουθεί να είναι η κεντρική αγορά της πόλης και εκτός από αγορά κρεάτων, ψαριών, μπαχαρικών και άλλων ειδών, διαθέτει ταβέρνες και μπαρ. Η κατάσταση διατήρησής της χρήζει επεμβάσεων.

9. Βίλλα Μοδιάνο (1906)

Το κτίριο χτίστηκε για τον Γιάκο Μοδιάνο σε σχέδια του Ελί Μοδιάνο. Αποτελεί ένα από τα πρώτα κτίρια του γνωστού μηχανικού, μετά την επιστροφή του από το Παρίσι. Η γαλλική επίδραση είναι εμφανής και τα στοιχεία art-nouveau κυριαρχούν. Χαρακτηριστική είναι η τραπεζοειδής στέγη με φολίδες. Το 1913 το κτίριο

αγοράστηκε από τον Δήμο και προσφέρθηκε στον βασιλιά Κωνσταντίνο ως ανάκτορο. Έκτοτε χρησιμοποιήθηκε ως κατοικία των διοικητών της Μακεδονίας, γι' αυτό και είναι γνωστό στην πόλη ως Παλαιό Κυβερνείο. Αργότερα φιλοξενήθηκε η Στρατιωτική Ιατρική Σχολή. Από το 1970 έως σήμερα στεγάζει το Λαογραφικό και Εθνολογικό Μουσείο Μακεδονίας-Θράκης και είναι ανοιχτό στο κοινό με περιοδικές και μόνιμες εκθέσεις.

10. Κάζα Μπιάνκα (1912)

Το 1911 αγοράστηκε το οικόπεδο από τον Ντίνο Φερνάντεζ-Ντιάζ, εβραίο ισπανικής καταγωγής, για την ελβετίδα σύζυγό του, Μπλάνς. Η οικογένεια Φερνάντεζ ήταν σημαντική στον εμπορικό κύκλο της εποχής. Το αρχοντικό οικοδομήθηκε σε σχέδια του Πιέρο Αριγκόνι. Είναι γνωστό ως Κάζα Μπιάνκα από το όνομα της συζύγου. Παρά την εκλεκτικιστική του διάθεση, φέρει κυρίως στοιχεία art-pouveau. Είναι από τα πιο γνωστά αρχοντικά της πόλης, τόσο για την μοναδική του αρχιτεκτονική όσο και για μια ρομαντική ιστορία: το ειδύλλιο της κόρης της οικογένειας, Αλίνας, με τον ανθυπολοχαγό Αλιμπέρτη, σε μια εποχή που η διαφορά των κοινωνικών τάξεων και των θρησκευτικών πεποιθήσεων λειτουργούσε αποτρεπτικά. Σήμερα ανήκει στον Δήμο και στεγάζει τη Δημοτική Πινακοθήκη.

3.1.6 Νεώτερα Μνημεία (20ος & 21ος Αιώνας)

1. Πλατεία Αριστοτέλους

Η διάνοιξη της πλατείας σχεδιάστηκε μετά τη μεγάλη πυρκαγιά του 1917 που κατέστρεψε το κέντρο της Θεσσαλονίκης. Ιστορικό και ζωτικό τμήμα της πόλης, αποτέλεσε τον κεντρικό άξονα κατά τον ανασχεδιασμό της πόλης από τον Ερνέστ Εμπράρ. Η αρχιτεκτονική των όψεων εμπνέεται από ευρωπαϊκά ή αποικιακά πρότυπα, αλλά και νεοβυζαντινές τάσεις στον επιμέρους διάκοσμο των κτιρίων. Αποτελεί σπάνιο δείγμα υλοποίησης προγραμματισμένης αρχιτεκτονικής. Τα κτίρια οικοδομήθηκαν τις δεκαετίες 1930-60. Χάρη στον προσανατολισμό της η πλατεία προσφέρει μια σαγηνευτική θέα προς τον Όλυμπο. Το Ξενοδοχείο Ηλέκτρα Παλλάς

καθώς και ο κινηματογράφος Ολύμπιον, έδρα του Διεθνούς Φεστιβάλ Κινηματογράφου, αποτελούν σημεία αναφοράς της πόλης.

2. Λαδάδικα (μέσα 19ου αι.)

Υπήρξε το βυζαντινό λιμάνι της Θεσσαλονίκης. Την περίοδο της Τουρκοκρατίας επιχωματώθηκε και με την ονομασία Ιστίρα φιλοξένησε το χονδρεμπόριο της πόλης. Τα Λαδάδικα πήραν την ονομασία τους από το χονδρεμπόριο λαδιού. Η περιοχή διασώθηκε από την καταστροφική πυρκαγιά του 1917 και διατηρεί τον χαρακτήρα και τις μνήμες της αγοράς του τέλους του 19ου αι. Διαφορετικοί τύποι κτιρίων και ρυθμών, συνθέτουν μια εικόνα της αρχιτεκτονικής και ρυμοτομίας της πόλης του παρελθόντος. Σήμερα η περιοχή εξακολουθεί να σφύζει από ζωή καθώς φιλοξενεί πολυάριθμα γραφεία, εστιατόρια και καφέ.

3. Κτίριο Νεδέλκου (1909)

Θεμελιώνεται σε σχέδια του αρχιτέκτονα Ξενοφώντα Παιονίδη η κατοικία του Ιωάννη Νεδέλκου, η γνωστή στα επόμενα χρόνια ως «Κλινική Νεδέλκου». Μετά τον σεισμό του 1978 χαρακτηρίστηκε κατεδαφιστέα, ωστόσο ξεκίνησαν εργασίες ανάπλασης και αποκατάστασης του στο ΠΛΑΙΣΙΟ των έργων της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας 1997. Από το 2004 στεγάζει τις δραστηριότητες της Αγιορειτικής Εστίας, η οποία είναι μία μη κερδοσκοπική εταιρεία του Δήμου Θεσσαλονίκης που στόχο έχει την προβολή του Αγίου Όρους.

4. Πρώην Ελληνικό Προξενείο (1890-93)

Ο Ανδρέας Συγγρός ανέλαβε τις δαπάνες για την οικοδόμηση αυτού του κτιρίου σε σχέδια του Ερνέστου Τσίλλερ. Η περιοχή ήταν το επίκεντρο της Ελληνικής Κοινότητας από το 1590 μέχρι την πυρκαγιά του 1890. Το κτίριο είναι ένα από τα σπάνια δείγματα καθαρού νεοκλασικού ρυθμού στην πόλη. Στέγασε το Ελληνικό Προξενείο, η συμβολή του οποίου ήταν πολύ σημαντική στον Μακεδονικό Αγώνα. Από το 1981 λειτουργεί εκεί το Μουσείο Μακεδονικού Αγώνα.

5. Πρώην Ρωσικό Νοσοκομείο (1907)

Κτίστηκε για να εξυπηρετεί τη Ρωσική Κοινότητα. Λειτουργήσε μέχρι και τη ρωσική επανάσταση οπότε και διαλύθηκε η Κοινότητα. Έπειτα μετατράπηκε σε μαιευτήριο, ενώ σήμερα στεγάζει το Ιστορικό Αρχείο της Μακεδονίας.

6. Πλατεία Ελευθερίας (1870)

Στον χώρο αυτό κάποτε έφτανε η θάλασσα και βορειότερα υψωνόταν το βυζαντινό θαλάσσιο τείχος. Διανοίχθηκε όταν γκρεμίστηκε το τείχος και χαράχθηκε η σημερινή οδός Βενιζέλου που συνδέει το Κονάκι (Διοικητήριο) με την προκουμιά. Αποτέλεσε την πρώτη είσοδο των επισκεπτών στην πόλη που έφταναν μέσω θαλάσσης. Απέκτησε ξενοδοχεία, εστιατόρια και κέντρα διασκέδασης. Ονομάστηκε αρχικά πλατεία της Αποβάθρας και στη συνέχεια πλατεία Ολύμπου, αφού προσέφερε ΘΕΑ στο θρυλικό βουνό. Μετονομάστηκε σε πλατεία Ελευθερίας όταν ξέσπασε στην πόλη το κίνημα των Νεότουρκων, οι οποίοι κατέβηκαν στην πλατεία ζητωκραυγάζοντας συνθήματα ελευθερίας και ισονομίας. Μετά την πυρκαγιά του 1917, ο ρόλος της υποβαθμίστηκε, καθώς σχεδιάστηκε η πλατεία Αριστοτέλους. Διαδραματίστηκε εδώ το πρώτο δράμα της τραγικής ιστορίας των Εβραίων της πόλης (βλ. Μνημείο Ολοκαυτώματος). Από τη δεκαετία του '50 μετατράπηκε σε χώρο στάθμευσης και αφετηρίας λεωφορείων.

7. Ξενοδοχείο Βιέννη (1925)

Ανεγέρθηκε σε μια περιοχή που μετά το 1880 χτίστηκαν πολλά ξενοδοχεία. Ιδιοκτήτης ήταν ο Κώστας Μανώλας, ενώ τα σχέδια εκπόνησε ο αρχιτέκτονας Γεώργιος Καμπανέλλος. Οικοδομήθηκε στη θέση που κάποτε βρισκόταν ο Ναός της Αγ.Κυριακής που ανήκε στην Ελληνική Κοινότητα. Η διαμόρφωση της όψης του χαρακτηρίζεται από εκλεκτικιστικές τάσεις ενταγμένες στις γενικές αρχές οργάνωσης ενός νεοκλασικού έργου.

8. Παλιά Οικοκυρική Σχολή

Αγοράστηκε μετά το 1980 από την Ελληνική Κοινότητα και λειτουργήσε ως ελληνικό σχολείο το 1893. Συνδέεται άμεσα με την ανάπτυξη της παιδείας στην Ελληνική Κοινότητα της πόλης. Έχουν στεγαστεί σ' αυτό Γυμνάσια Αρρένων, Θηλέων και η Οικοκυρική Σχολή. Σήμερα στεγάζεται εκεί το 13ο Γυμνάσιο.

9. Το «Κόκκινο Σπίτι» (1926)

Κτίριο του μεσοπολέμου, που σχεδιάστηκε για τον Ιωάννη Λόγγο από τον Παναγιώτη Στάη. Στην οργάνωση των όψεων κυριαρχεί η καμπύλη γραμμή, και χρησιμοποιούνται παραδοσιακά υλικά (πλίνθοι, ξυλεία). Ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι προεξοχές των κεντρικών τμημάτων με πυργοειδή χαρακτήρα, ενώ εντυπωσιάζει το γωνιακό καμπυλόμορφο σαχισί. Θρύλοι κυκλοφορούσαν κάποτε στην πόλη για το «στοιχειωμένο» σπίτι, που έχει μείνει χρόνια ακατοίκητο.

10. Παπάφειο Ορφανοτροφείο (1894 - 1903)

Ο Ιωάννης Παπάφης γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη το 1792 κι ενώ έζησε εκτός Ελλάδος δεν ξέχασε ποτέ τη γενέτειρά του. Με δικό του κληροδότημα ανεγέρθηκε το κτίριο σε σχέδια του Ξενοφώντα Παιονίδη, περιτριγυρισμένο από έναν πευκόφυτο περίβολο. Επιθυμία του Παπάφη ήταν η ίδρυση και συντήρηση ενός Ορφανοτροφείου Αρρένων με την ονομασία «Μελιτεύς». Η κάτοψή του σε σχήμα Ε, παρέπεμπε στον συμβολισμό της Ελεύθερης Ελλάδας. Το ορφανοτροφείο παράλληλα με τη διαμονή εξασφάλιζε και τεχνική εκπαίδευση στα ορφανά (ραπτική, ξυλουργική, υποδηματοποιΐα, επιπλοποιΐα, ηλεκτρολογία, σιδηρουργία, μηχανουργική). Σήμερα λειτουργεί ως Κέντρο Παιδικής Μέριμνας Αρρένων Θεσσαλονίκης.

11. Αρχαιολογικό Μουσείο (1962)

Μετά την προσωρινή του παραμονή στο Γενί Τζαμί, το μουσείο απέκτησε μόνιμη έδρα στο κτίριο που σχεδίασε ο Πάτροκλος Καραντινός. Σημαντικός εκπρόσωπος του μοντερνισμού, εμπνέυστηκε από την εσωστρέφεια της ελληνικής κατοικίας. Στο μουσείο φιλοξενούνται περιοδικές και μόνιμες εκθέσεις για την περιοχή της Μακεδονίας, από την προϊστορική περίοδο έως την ύστερη αρχαιότητα.

12. Άνω Πόλη

Είναι το βορειότερο και ψηλότερο τμήμα του παλιού πυρήνα της πόλης και διασώζει στοιχεία του ιστορικού της παρελθόντος. Πρωτοκατοικήθηκε τον 4ο και 5ο αιώνα από χριστιανικές οικογένειες ενώ μέχρι τον 16ο αιώνα είχε διαμορφωθεί ως κατεξοχήν τουρκική συνοικία, εκτός από τις γειτονίες γύρω από τις βυζαντινές μονές και εκκλησίες. Ήταν πάντα, λόγω του δυσπρόσιτου εδάφους της αποκλειστικά τόπος κατοικιών. Μετά το 1922 και την ανταλλαγή των πληθυσμών, στα εγκαταλελειμμένα

σπίτια εγκαταστάθηκαν κυρίως πρόσφυγες από τη Μικρά Ασία. Κυρίαρχο στοιχείο των σπιτιών, παραδοσιακής βαλκανικής αρχιτεκτονικής, ήταν το σαχνισί, η προέκταση δηλαδή των σπιτιών στην ανωδομή. Η περιοχή διατηρεί σε μεγάλο βαθμό μέχρι σήμερα την ιδιαιτερότητα του οικιστικού της χαρακτήρα, χαμηλά σπίτια, στενά δαιδαλώδη σοκάκια, ανηφόρες και ανοιχτωσιές με ΘΕΑ τον Θερμαϊκό κόλπο.

13. Κτίριο Θεοφίλου 25

Αξιόλογο κτίριο που πιθανόν να χτίστηκε για τουρκικό σχολείο στο τέλος του 19ου αιώνα. Φέρει στοιχεία νεοκλασικής αρχιτεκτονικής. Ανήκει στο Δήμο Θεσσαλονίκης και στέγαζε μέχρι πρόσφατα την Αντιδημαρχία Πολιτισμού.

14. Αρχοντικό Θεοφίλου 13 (τέλη 19ου αι.)

Αρχοντικό κτίριο με χαρακτηριστικό στοιχείο τις αετωματικές απολήξεις πάνω από τα σαχνισιά και τα διακοσμητικά ξύλινα στοιχεία με κυρίαρχη την χρήση της καμπύλης. Ανήκει στην Κτηματική Υπηρεσία του Δημοσίου και στεγάζει τον Σύλλογο Εκδοτών Βορείου Ελλάδος και την Εταιρεία Διάσωσης Ιστορικών Αρχείων.

15. Κτίριο Ηροδότου 17 (τέλος 19ου αι.)

Η οδός Ηροδότου, μπροστά από τον Αγ. Νικόλαο τον Ορφανό, είναι ένας από τους λίγους βυζαντινούς δρόμους της πόλης. Κατοικήθηκε από χριστιανικές οικογένειες καθώς ο ναός δεν μετατράπηκε σε τζαμί. Το κτίριο αγοράστηκε από το Υπουργείο Πολιτισμού το 1979 και στεγάζει έκτοτε την Εφορεία Νεωτέρων Μνημείων Κεντρικής Μακεδονίας.

16. Κτίριο Μουσών 47

Οι οδοί Μουσών και Ακροπόλεως αποτελούσαν βασικούς δρόμους της γειτονιάς των Ταξιαρχών που συνόρευε με αυτήν της Μονής Βλατάδων. Η μετατροπή του ναού των Ταξιαρχών σε τζαμί προσέλυσε στην περιοχή μουσουλμανικό πληθυσμό, ενώ η γειτνίαση με τη Μονή Βλατάδων, που παρέμεινε εν λειτουργία χριστιανική μονή, μετέτρεψε την περιοχή σε μία από τις πιο πυκνοκατοικημένες και μικτές γειτονιές της Άνω Πόλης. Το διώροφο κτίριο με αυλή και ιδιαίτερα διακοσμημένη ξύλινη προεξοχή (είδος σαχνισιού), δωρήθηκε το 1980 στο Υπουργείο Πολιτισμού. Σήμερα συστεγάζει την Εφορεία Νεωτέρων Μνημείων Κεντρικής Μακεδονίας.

17. Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού (1989-1993)

Στεγάζεται σε ένα σύγχρονο κτίριο που κατασκευάστηκε σε σχέδια του αρχιτέκτονα Κυριάκου Κρόκου. Το κτίριο, λιτό και απέριττο, συνδυάζει στοιχεία του μοντερνισμού και της ελληνικής αρχιτεκτονικής παράδοσης. Απέσπασε το Βραβείο Μουσείου για το 2005 από το Συμβούλιο της Ευρώπης.

18. Μονή Λαζαριστών (1861)

Χτίστηκε από τους μοναχούς του τάγματος του Αγίου Βικεντίου του Παύλου. Αρχικά λειτούργησε ως ορφανοτροφείο και στη συνέχεια, ως ιεροσπουδαστήριο των καθολικών της Μεγάλης Μονής του Αγίου Λαζάρου. Αργότερα λειτούργησε ως νοσοκομείο και κέντρο υποδοχής και φιλοξενίας προσφύγων μετά το 1922. Σταμάτησε να λειτουργεί μετά τον σεισμό του 1978. Η αποκατάσταση του κτιρίου ολοκληρώθηκε από τον Οργανισμό Θεσσαλονίκη Πολιτιστική Πρωτεύουσα 1997. Στεγάζει σήμερα το Κρατικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης, φιλοξενώντας την περίφημη συλλογή Κωστάκη με έργα της Ρωσικής Πρωτοπορίας.

19. Αρμενική Ορθόδοξος Εκκλησία της Παναγίας (1903)

Ο ναός ανεγέρθηκε μετά από πολύχρονες ενέργειες της Αρμενικής Κοινότητας να αποκτήσει τόπο λατρείας. Είναι έργο του αρχιτέκτονα Βιταλιάνο Ποζέλι. Βρίσκεται στην περιοχή της αρμενικής παροικίας. Εξακολουθεί να λειτουργεί, ενώ δίπλα της εδρεύει το Αρμενικό Πολιτιστικό Κέντρο και τα γραφεία της Κοινότητας.

20. Ιερός Καθολικός Καθεδρικός Ναός της Αμιάντου Συλλήψεως της Παναγίας (1899)

Χτίστηκε στη θέση παλιότερου ναού. Η περιοχή ήταν ο κατεξοχήν Φράγκικος μαχαλάς στον οποίον δραστηριοποιούνταν ο ευρωπαϊκός πληθυσμός της πόλης. Εξακολουθεί να λειτουργεί εξυπηρετώντας τις θρησκευτικές ανάγκες των Καθολικών κατοίκων της πόλης.

21. Βίλλα Μορπούργκο

Η βίλλα χτίστηκε πριν το 1906 σε σχέδια του αρχιτέκτονα Βιταλιάνο Ποζέλι. Ιδιοκτήτρια ήταν η ιταλοεβραία Φανί Ουζιέλ, σύζυγος του Μοζέ Μορπούργκο, διευθυντή του αλευρόμυλου Αλλατίνι. Βρίσκεται σε γειτνίαση με τη συνοικία Ουζιέλ

και τη Βίλλα Αλλατίνι. Εμφανή είναι τα στοιχεία art-nouveau στην πλαισίωση των παραθύρων και στα κιγκλιδώματα. Κάποτε στο χώρο λειτούργησαν οι εγκαταστάσεις του ΠΙΚΠΑ και τα συσσίτιά του. Το 1952 ο Νικόλαος Ζαρντινίδης αγόρασε τη βίλλα από τον κληρονόμο της αρχικής ιδιοκτήτριας. Από το 1997 στεγάζει το Ωδείο Βορείου Ελλάδος και το Κέντρο Πολιτισμού και Τεχνών Villarte.

22. Οικία Σάλεμ (1878)

Χτίστηκε από τον γαλλικής υπηκοότητας Εβραίο Τζεμποργά. Το 1894 πωλείται στον Ισραηλίτη δικηγόρο Εμμανουέλ Σαλέμ, επιφανή νομικό της πόλης, με διεθνή καριέρα. Εδώ γεννιέται το 1898 ο γιος του Ραφαέλ Σάλεμ, εξάίρετος μαθηματικός, που διέπρεψε σε Πανεπιστήμια των Η.Π Α., από το όνομα του οποίου πήραν το όνομά τους οι «Αριθμοί Σαλέμ» καθώς και ένα βραβείο για μαθηματικούς. Το 1924 το κτίριο αγοράζεται από το ιταλικό κράτος, στο οποίο εξακολουθεί να ανήκει ως σήμερα και λειτουργεί ως Ιταλικό Προξενείο μέχρι και το 1978. Το κτίριο παραμένει ανεκμετάλλευτο και χρήζει αποκατάστασης.

23. Πρώην Ορφανοτροφείο Μέλισσα (1897)

Χτίστηκε για τον Οσμάν Αλή Βέη. Το 1913 διέμεινε σ' αυτήν ο βασιλιάς Φερδινάνδος της Βουλγαρίας και το 1914 μετατράπηκε σε Βουλγαρικό Προξενείο. Το 1915, με την έλευση της Στρατιάς της Ανατολής στη Θεσσαλονίκη καταλήφθηκε από Γάλλους και στέγασε το Γαλλικό Στρατηγείο. Μετά την καταστροφή της Σμύρνης μεταφέρθηκε εδώ το Ορφανοτροφείο Μέλισσα. Το κτίριο επιτάχθηκε επί Κατοχής και επαναλειτούργησε ως ορφανοτροφείο μετά την απελευθέρωση και ως το 1977. Σήμερα στεγάζει το Κέντρο Βυζαντινών Ερευνών του Α.Π.Θ.

24. Βίλλα Μιχαλίδη (1890)

Το 1886 αγοράστηκε από τον Γ. Χ. Θέμελη, το παρόν οικόπεδο που έφτανε μέχρι τη θάλασσα. Η κατοικία περνάει από τα χέρια του Λεβή Σαούλ Μοδιάνο, έπειτα των αδερφών Μάριου και Ιωσήφ Ναάρ, μέχρι να αγοραστεί το 1926 από την οικογένεια Μιχαλίδη. Αποτελεί αξιόλογο κτίσμα, δείγμα του εκλεκτικιστικού ύφους που κυριαρχούσε στα τέλη 19ου με αρχές 20ου αι. στη Θεσσαλονίκη.

25. Κοιμητήρια Ορθοδόξων (1875)

Παραχωρήθηκαν στην Φιλόπτωχο Αδελφότητα ως τόπος ταφής για τον χριστιανικό ορθόδοξο πληθυσμό.

26. Νέο Εβραϊκό Νεκροταφείο

Παραχωρήθηκε στην Εβραϊκή Κοινότητα το 1938. Το παλιό νεκροταφείο, που καταστράφηκε από τους Γερμανούς επί Κατοχής, βρισκόταν στη σημερινή Πανεπιστημιούπολη. Στο νέο κοιμητήριο μεταφέρθηκαν λίγοι τάφοι που σώθηκαν από το παλιό και ανεγέρθηκε μνημείο για τους δεκάδες χιλιάδες Εβραίους της Θεσσαλονίκης που έχασαν τη ζωή τους στο Ολοκαύτωμα.

27. Βίλλα Χατζηλαζάρου (1890)

Χτίστηκε από την Ευφροσύνη Χατζηλαζάρου, σύζυγο Περικλή Χατζηλαζάρου, σε σχέδια του αρχιτέκτονα Ξενοφώντα Παιονίδη. Το 1912 μετά την απελευθέρωση της πόλης κατέλυσε σε αυτό ο διάδοχος Κωνσταντίνος. Εδώ φιλοξενήθηκε και η σορός του πατέρα του, βασιλιά Γεωργίου, για λαϊκό προσκύνημα μετά τη δολοφονία του το 1913. Σήμερα βρίσκεται στην ιδιοκτησία της οικογένειας Σιάγα.

28. Σατώ Μον Μπονέρ (1890)

Χτίστηκε από τον Δημήτρη Ιωαννίδη Τσακιρντέκη σε σχέδια του Φρεντερίκ Σαρνό. Αποτελούνταν από δύο κτίρια: ένα μέγαρο και ένα καφενείο. Εντυπωσιακές είναι οι ενετικού ρυθμού επάλξεις και οι εξωτερικές όψεις με επένδυση κόκκινων τούβλων. Το κτίριο χρήζει αποκατάστασης.

29. Κοιμητήρια Αρμενίων, Κοιμητήρια Διαμαρτυρομένων

Δημιουργήθηκαν στα τέλη του 19ου αιώνα στην περιοχή της Σταυρούπολης.

30. Συμμαχικά νεκροταφεία Ζέιτελνικ

Η μεγαλύτερη στρατιωτική νεκρόπολη της χώρας. Εδώ βρίσκονται θαμμένοι περίπου 20.000 στρατιώτες των συμμάχων της Αντάντ του 1ου Παγκοσμίου Πολέμου (Γάλλοι, Σέρβοι, Ιταλοί, Άγγλοι, Ρώσοι, καθώς και Βούλγαροι αιχμάλωτοι). Βασικό χαρακτηριστικό των νεκροταφείων είναι ο ομοιόμορφος σχεδιασμός τους.

31. Ινδικό νεκροταφείο του Χαρμάν Κιόι

Ανήκει στην Επιτροπή των Στρατιωτικών Κοιμητηρίων της Κοινοπολιτείας. Εκεί βρίσκονται θαμμένοι και αποτεφρωμένοι περίπου 500 Ινδοί των αποικιακών στρατευμάτων της Αγγλίας που έχασαν τη ζωή τους κατά τον 1ο Παγκόσμιο Πόλεμο.

3.2 Μουσεία πολιτισμού²

1. Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης

Το ΑΜΘ αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα μουσεία της χώρας. Στις συλλογές του εντάσσονται ευρήματα από την περιοχή της Θεσσαλονίκης, αλλά και του ευρύτερου βορειοελλαδικού χώρου. Οι οκτώ μόνιμες εκθεσιακές ενότητες, διαρθρωμένες θεματικά, καλύπτουν όλες τις εκφάνσεις του ιδιωτικού και δημόσιου βίου της αρχαιότητας.

2. Κρατικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης

Η εκθεσιακή δραστηριότητα του μουσείου βασίζεται σε περιοδικές εκθέσεις, με πυρήνα τη συλλογή Γιώργου Κωστάκη (έργα Ρωσικής Πρωτοπορίας) αλλά και σύγχρονης τέχνης, ενώ επιδεικνύει και μία πλούσια δραστηριότητα στην υπόλοιπη Ελλάδα και το εξωτερικό.

3. Κέντρο Σύγχρονης Τέχνης

Αποτελεί τμήμα του Κρατικού Μουσείου Σύγχρονης Τέχνης Θεσσαλονίκης. Φιλοξενεί περιοδικές εκθέσεις του μουσείου αλλά και δικές του παραγωγές στην Αποθήκη Β1, στο λιμάνι Θεσσαλονίκης.

4. Μακεδονικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης

Το ΜΜΣΤ αποτελεί ένα χώρο πρωτοβουλίας πολιτών, μοναδικό στην ιστορία του ελληνικού εικαστικού χώρου. Από την ίδρυση του Μουσείου (1978), η συλλογή του συνεχίζει να εμπλουτίζεται με νέες δωρεές, τόσο από μεγάλους συλλέκτες, όπως ο

² Οι πληροφορίες για τα μουσεία πολιτισμού της Θεσσαλονίκης αντλήθηκαν από το επίσημο portal του Δήμου

Αλέξανδρος Ιόλας, ο Franz Geierhaas, η Μάγδα Κοτζιά, ο Αλέξανδρος Ξύδης, ο Δημήτρης Μειμάρογλου όσο και από καλλιτέχνες. Σημαντική είναι η προσφορά του Μουσείου σε ό,τι αφορά τα μουσειοπαιδαγωγικά προγράμματα.

5. Ίδρυμα Μουσείου Μακεδονικού Αγώνα

Σπάνια κειμήλια προβάλλουν τις κοινωνικές, οικονομικές, πολιτικές και στρατιωτικές εξελίξεις στη Μακεδονία (19ος - 20ός αι.), παρουσιάζοντας όχι μόνο τα επαναστατικά κινήματα της περιοχής αλλά και την αγωνία μιας ραγδαία μεταβαλλόμενης κοινωνίας, που προσπαθούσε να ισορροπήσει ανάμεσα στην παράδοση και τον εκσυγχρονισμό.

6. Ολυμπιακό Μουσείο

Το Ολυμπιακό Μουσείο, μοναδικό στην Ελλάδα, ιδρύθηκε το 1998, αρχικά ως Μουσείο Αθλητισμού. Είναι μέλος του Διεθνούς Συμβουλίου Μουσείων (ICOM_ International Council of Museums), της ISHA (International Sports Heritage Association) και ιδρυτικό μέλος του Παγκοσμίου Δικτύου Ολυμπιακών Μουσείων, με την υποστήριξη της Δ.Ο.Ε. Στη μόνιμη έκθεση του Μουσείου παρουσιάζεται η ιστορία των σύγχρονων Ολυμπιακών Αγώνων, ενώ παράλληλα, διοργανώνονται ποικίλης θεματικής περιοδικές εκθέσεις.

7. Σιδηροδρομικό Μουσείο Θεσσαλονίκης

Το Σιδηροδρομικό Μουσείο Θεσσαλονίκης λειτουργεί από το 2001 και στεγάζεται στο κτίριο της στρατιωτικής στάσης, το οποίο κατασκευάστηκε το 1891 από τον Ιταλό αρχιτέκτονα Pietro Arrigoni. Φιλοξενεί πολλά και σπάνια εκθέματα του σιδηρόδρομου, όπως γνήσια οχήματα, εστιατόριο και κλινάμαξα του Orient Express, ατμομηχανές, βαγόνια, στολές, τηλέγραφους, εργαλεία και αρχαιακό υλικό.

8. Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού

Το Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού στοχευ ΕΙ στην παρουσίαση ποικίλων όψεων της ζωής κατά τη βυζαντινή και μεταβυζαντινή περίοδο: της τέχνης, της ιδεολογίας, της κοινωνικής οργάνωσης, της θρησκείας, της επίδρασης των ιστορικών εξελίξεων και της πολιτικής κατάστασης στην καθημερινή ζωή των ανθρώπων. Το ΜΒΠ απέσπασε το Βραβείο του Συμβουλίου της Ευρώπης για το 2005.

9. Λαογραφικό & Εθνολογικό Μουσείο Μακεδονίας - Θράκης

Το Λ.Ε.Μ.Μ.-Θ. ερευνά, μελετά και παρουσιάζει με εκθέσεις και εκδόσεις τον πολιτισμό των τελευταίων αιώνων και χρόνων στο βορειοελλαδικό χώρο. Οι συλλογές του περιλαμβάνουν αντικείμενα της προβιομηχανικής και πρωτοβιομηχανικής εποχής, που εξυπηρετούσαν τις ανάγκες του ανθρώπου για διατροφή, στέγαση και ένδυση και τον βοήθησαν να αναπτύξει πλούσια κοινωνική και πνευματική ζωή.

10. Μουσείο Κινηματογράφου - Ταινιοθήκη Θεσσαλονίκης

Στο Μουσείο Κινηματογράφου - Ταινιοθήκη Θεσσαλονίκης, τμήμα του Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης, παρουσιάζεται με μοντέρνο τρόπο η ιστορία του ελληνικού κινηματογράφου, από τις πρώτες πειραματικές προσπάθειες των αρχών του 20ου αιώνα μέχρι την σύγχρονη ελληνική παραγωγή. Στην αίθουσα “Τάκης Κανελλόπουλος” πραγματοποιούνται οι προβολές της Ταινιοθήκης Θεσσαλονίκης. Στο Μουσείο λειτουργεί επίσης η μεγαλύτερη κινηματογραφική βιβλιοθήκη στην Ελλάδα, με 6.500 τόμους.

11. Δημοτική Πινακοθήκη Θεσσαλονίκης

Στις συλλογές της Δημοτικής Πινακοθήκης περιλαμβάνονται. “έργα Θεσσαλονικέων καλλιτεχνών τριών Γενεών”, από το 1898 έως σήμερα, τα οποία και αποτελούν μία σημαντικότατη σε ποσότητα και ποιότητα ενότητα, έργα ζωγραφικής και χαρακτηριστικής αντιπροσωπευτικά για την πορεία της νεοελληνικής τέχνης, έργα του Νικολάου Γύζη, βυζαντινές και μεταβυζαντινές εικόνες, χρονολογούμενες από το 14ο έως τον 19ο αιώνα και έργα γλυπτικής.

12. Τελλόγλειο Ίδρυμα

Το Τελλόγλειο Ίδρυμα, από την ίδρυσή του το 1972, με τη δωρεά του Νέστορα και της Αλίκης Τέλλογλου δεν είναι απλά ένα μουσείο αλλά ένας χώρος ποικίλων πολιτιστικών δρώμενων. Η κύρια συλλογή του περιλαμβάνει έργα ζωγραφικής, γλυπτικής, χαρακτηριστικής, σπουδαίων Ελλήνων και Ευρωπαίων καλλιτεχνών του 19ου - 20ού αιώνα, αλλά και σημαντικά αντικείμενα ποικίλων πολιτισμών. Σημαντικά είναι τα μουσειοπαιδαγωγικά προγράμματα που υλοποιούνται σε σταθερή ετήσια βάση.

13. ΝΟΗΣΙΣ - Κέντρο Διάδοσης Επιστημών και Μουσείο Τεχνολογίας

Το ΝΟΗΣΙΣ είναι ένα πολιτιστικό, μη κερδοσκοπικό Ίδρυμα, που προβάλλει τον τεχνικό πολιτισμό και τις εξελίξεις της επιστήμης και της τεχνολογίας. Οι επισκέπτες μπορούν να παρακολουθήσουν προβολές στο ψηφιακό Πλανητάριο, τον Κινηματογράφο Ευρείας Οθόνης, τον Προσομοιωτή και να επισκεφθούν το Μουσείο Τεχνολογίας. Παράλληλα φιλοξενεί περιοδικές εκθέσεις και διοργανώνει εκπαιδευτικά προγράμματα και ποικίλες εκδηλώσεις.

14. Μουσείο Φωτογραφίας

Το ΜΦΘ είναι το μοναδικό κρατικό μουσείο για τη φωτογραφία στην Ελλάδα, επιχειρώντας να προσεγγίσει όλες τις διαφορετικές χρήσεις του φωτογραφικού μέσου. Πραγματοποιεί δράσεις σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο. Οι συλλογές και τα αρχεία του αποτελούνται από περισσότερα από 100.000 φωτογραφικά αντικείμενα. Το Μουσείο διοργανώνει το διεθνές φεστιβάλ φωτογραφίας PhotoBiennale.

15. Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης

Το Πολιτιστικό Κέντρο Θεσσαλονίκης του Μορφωτικού Ιδρύματος Εθνικής Τραπέζης άρχισε να λειτουργεί τον Ιανουάριο του 1989, και έχει το προνόμιο να στεγάζεται σε ένα μοναδικό κτίριο των αρχών του 20ού αιώνα (Βίλα Καπαντζή). Μέχρι τώρα, το Κέντρο έχει οργανώσει εκθέσεις από κοινού με το Γαλλικό Ινστιτούτο Θεσσαλονίκης, το Γερμανικό Ινστιτούτο Γκαίτε, το Βρετανικό Συμβούλιο Θεσσαλονίκης, το Μουσείο Φωτογραφίας Καλαμαριάς Χρήστος Καλεμκερής, το Κέντρο Σύγχρονης Τέχνης Θεσσαλονίκης, το Μουσείο Μπενάκη, καθώς και το Μουσείο Αλμπέρ-Καν (Παρίσι). Το ΜΙΕΤ επίσης εκδίδει βιβλία υψηλής αισθητικής και περιεχομένου.

16. Ελληνικό Φαρμακευτικό Μουσείο

Στο Μουσείο παρουσιάζεται φαρμακευτικό υλικό που αναφέρεται στην Ιστορία της Φαρμακευτικής επιστήμης στην Ελλάδα (όργανα, σκεύη, έπιπλα, μηχανήματα, βιβλία, συνταγές, φυτολόγια, δρώγεις, φαρμακευτικές ουσίες, φαρμακοτεχνικές μορφές). Είναι το μοναδικό Φαρμακευτικό Μουσείο στην Ελλάδα.

17. Εβραϊκό Μουσείο Θεσσαλονίκης

Στο Μουσείο εκτίθενται φωτογραφίες και αντικείμενα σχετικά με την ιστορία της εβραϊκής παρουσίας στη Θεσσαλονίκη από την ίδρυση της πόλης, μέχρι το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Περιλαμβάνει επίσης βιβλιοθήκη η οποία αποτελεί κέντρο τεκμηρίωσης για την ιστορία, τα έθιμα και τη γλώσσα των Σεφαραδιτών Εβραίων.

18. Οικία Μουσταφά Κεμάλ - Μουσείο Ατατούρκ

Ο ιδρυτής της σύγχρονης Τουρκικής Δημοκρατίας Μουσταφά Κεμάλ Ατατούρκ, γεννήθηκε το 1881 στον χώρο που σήμερα λειτουργεί ως Μουσείο. Εδώ πέρασε τα νεανικά του χρόνια και μεταξύ του 1907-1911 σχεδίασε το όραμά του για μία ελεύθερη χώρα. Το κτίριο δωρήθηκε από την Ελλάδα στην Τουρκία το 1937 και τον Νοέμβριο του 1953 άνοιξε τις πόρτες του ως Μουσείο.

19. Μουσείο Βαλκανικών Πολέμων

Το Μουσείο Βαλκανικών Πολέμων βρίσκεται στο Χωριό Γέφυρα Θεσσαλονίκης. Μέσα στο κτίριο που στεγάζεται το Μουσείο χαράχτηκαν τα τελικά επιτελικά σχέδια που οδήγησαν στην απελευθέρωση της Θεσσαλονίκης, διεξήχθησαν οι διαπραγματεύσεις με τους Τούρκους για την παράδοση της Θεσσαλονίκης και μεταδόθηκε η χαρμόσυνη αυτή είδηση.

20. Μουσείο Ραδιοφώνου

Το Μουσείο Ραδιοφωνίας είναι ένα μικρό μουσείο που βρίσκεται στην Νότια πύλη της Έκθεσης. Παραμένει ανοιχτό καθ' όλη τη διάρκεια της ετήσιας ΔΕΘ, ενώ την υπόλοιπη χρονιά δέχεται επισκέψεις ενδιαφερομένων κατόπιν ραντεβού. Στους χώρους του φιλοξενούνται και διατηρούνται πάσης φύσεως υλικά, σχετικά άμεσα ή έμμεσα με τη φωνή και τον ήχο, με χαρακτηριστικό παράδειγμα κάποια από τα μηχανήματα του ιδρυτή του πρώτου ραδιοφώνου των βαλκανίων.

21. Ρωμαϊκή Αγορά Θεσσαλονίκης - Αρχαιολογικός Χώρος

Η Αρχαία Αγορά υπήρξε διοικητικό κέντρο της Ρωμαϊκής Θεσσαλονίκης. Αρχισε να κατασκευάζεται στο τέλος του 2ου αι μ.Χ. στη θέση της προϋπάρχουσας αγοράς των πρώτων αυτοκρατορικών χρόνων. Από τους Ελληνιστικούς χρόνους έχει ανασκαφεί τμήμα λουτρού. Το όλο συγκρότημα ήταν οργανωμένο γύρω από

ορθογώνια πλακοστρωμένη πλατεία. Διώροφες στοές με διπλή σειρά κιόνων κορινθιακού ρυθμού εξυπηρετούσαν τις συγκεντρώσεις και την πολιτική και κοινωνική ζωή των πολιτών. Τον 5ο μ.Χ. αι. Εγκαταλείπεται όταν οι διοικητικές λειτουργίες της πόλης μετακινούνται στο ανακτορικό συγκρότημα του Γαλερίου.

22. Ανάκτορα Γαλέριου

Τα ανάκτορα του Ρωμαίου Κάισαρα Γαίου Γαλέριου Ουαλέριου Μαξιμιανού (250-311 μ.χ.) στη Θεσσαλονίκη, είναι ένα από τα σημαντικότερα μνημεία της Ύστερης αρχαιότητας. Πρόκειται για ένα μεγάλο οικοδομικό συγκρότημα που η αρχή κατασκευής του χρονολογείται στο τέλος του 3ου αιώνα μ.Χ. με αρχές του 4ου αι. μ.Χ. Περιλάμβανε διάφορα μεγαλοπρεπή οικοδομήματα με διαφορετική χρήση το καθένα. Σύμφωνα με τις πηγές στα ανάκτορα διέμεναν σημαντικοί αυτοκράτορες του 4ου μ.Χ. αι. μεταξύ των οποίων και ο Θεοδόσιος ο Α'.

23. Μουσείο Λευκού Πύργου

Πρόσκληση για μια πιο στενή γνωριμία με τη Θεσσαλονίκη θα αποτελεί στο εξής η επίσκεψη στο Λευκό Πύργο, ο οποίος άνοιξε ξανά τις πόρτες του στο κοινό με νέα μόνιμη έκθεση, αφιερωμένη στην πόλη της Θεσσαλονίκης. Η έκθεση, που οργανώθηκε από το Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού, παρουσιάζει με συνοπτικό τρόπο όψεις της ιστορίας της Θεσσαλονίκης διαχρονικά.

24. Μουσείο Κρύπτης Αγίου Δημητρίου

Η κρύπτη του ναού του Αγίου Δημητρίου ανακαλύφθηκε το 1918 και από τότε παρέμεινε αρχαιολογικός χώρος. Μετά τα μέσα της δεκαετίας του 80 έγιναν διάφορες ανασκαφικές εργασίες αλλά και εργασίες συντήρησης των εκθεμάτων και των χώρων και οργανώθηκε η έκθεση αρχαιοτήτων. Στα εκθέματα περιλαμβάνονται παλαιοχριστιανικά γλυπτά 5ου αιώνα και 6ου - 7ου αιώνα από τον ναό, βυζαντινά γλυπτά από το ναό 11ου - 14 ου αιώνα και ανασκαφικά ευρήματα (νομίσματα, κεραμικά) 5ου - 14ου αιώνα.

25. Ιστορικό Αρχείο Μακεδονίας

Το Ιστορικό Αρχείο Μακεδονίας είναι περιφερειακή υπηρεσία των Γενικών Αρχείων του Κράτους. Βασικός σκοπός του IAM είναι η εποπτεία, διάσωση,

συγκέντρωση, ταξινόμηση και ευρετηρίαση του αρχαιακού υλικού των νομών Θεσσαλονίκης και της ευρύτερης περιοχής της Μακεδονίας, με τελικό στόχο τη διάθεση και την, με ποικίλους τρόπους, αξιοποίηση όλου αυτού του αρχαιακού πλούτου από το κοινό και τους ερευνητές.

26. Πολεμικό Μουσείο

Η μόνιμη συλλογή του μουσείου παρουσιάζει την επανάσταση του 1821, τον Μακεδονικό Αγώνα, τους Βαλκανικούς πόλεμους, τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο, τον Ελληνοϊταλικό πόλεμο του 40-41, την εισβολή των γερμανικών δυνάμεων, τη Μάχη της Κρήτης, την Εθνική Αντίσταση στην Ελλάδα και τη δράση του ελληνικού στρατού στη Μέση Ανατολή καθώς και την απελευθέρωση της Ελλάδας από τον Άξονα.

27. Μουσείο Ύδρευσης

Σε ένα ιστορικό για την ύδρευση της πόλης κτιριακό συγκρότημα στην περιοχή των Σφαγείων, το παλιό Κεντρικό Αντλιοστάσιο του άλλοτε Οργανισμού Ύδρευσεως Θεσσαλονίκης (σήμερα Ε.Υ.Α.Θ. Α.Ε.), στεγάζεται το Μουσείο Ύδρευσης. Το συγκρότημα κατασκευάστηκε στα τέλη του 19ου αιώνα (1890-94) σε απόσταση περίπου 1.500 μέτρων από τα δυτικά τείχη του ιστορικού κέντρου της Θεσσαλονίκης.

Όλα τα παραπάνω μουσεία θα πρέπει να αποτελέσουν έναν από τους κεντρικούς άξονες της πολιτιστικής και τουριστικής ανάπτυξης και για να επιτευχθεί αυτό θα πρέπει να υπάρχει υποστήριξη από τους τοπικούς φορείς και αρχές και ο κατάλληλος συντονισμός (Deffner, Metaxas, 2006).

3.3 Πολιτιστικές δραστηριότητες

Η Θεσσαλονίκη σε ετήσια βάση διοργανώνει δεκάδες πολιτιστικές εκδηλώσεις σε διάφορα πολιτιστικά κέντρα που εδρεύουν σε αυτή. Όλες οι οργανώσεις έχουν πλούσιο πρόγραμμα, συγκεκριμένο χαρακτήρα και στοχεύουν να καλύψουν μια σειρά από παραδόσεις της πόλης καθώς και ένα ευρύ φάσμα της καλλιτεχνικής έκφρασης.

Οι οργανώσεις λαμβάνουν χώρα υπό την αιγίδα πολιτιστικών φορέων και αρμόδιων υπευθύνων, με σοβαρή και αξιόλογη ενασχόληση. Τα πολιτιστικά κέντρα που κοσμούν την πόλη είναι αρκετά και έλκουν τους τουρίστες όλο και περισσότερο, αναφορικά φυσικά και με τις εκάστοτε εκδηλώσεις (Benson, 2006).

Ενδεικτικά, αναφέρονται, το Κρατικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης, το Μέγαρο Μουσικής, το Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος, το Κρατικό Ωδείο Θεσσαλονίκης, η Κρατική Ορχήστρα Θεσσαλονίκης, το Δημοτικό Κέντρο Μουσικής και Χορού Θεσσαλονίκης. Οι πολιτιστικές εκδηλώσεις, οι οποίες τα τελευταία χρόνια παρουσιάζουν μια αυξανόμενη τάση σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, έχουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την πόλη της Θεσσαλονίκης και τεράστια σημασία, αφενός γιατί αξιοποιούνται τα διαθέσιμα κέντρα μέσω των εκδηλώσεων και αφετέρου γιατί έτσι προωθείται η εικόνα της πόλης και μπορεί να δημιουργηθεί ένα καλό όνομα (brand), ικανό να μαγνητίσει τουρίστες (Zografos και Deffner, 2007).

3.4 Ξενοδοχειακό δυναμικό

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ		5*****	4****	3***	2**	1*	Γενικό Άθροισμα
ΗΜΑΘΙΑΣ	Μονάδες	0	4	21	9	0	34
	Δωμάτια	0	83	462	235	0	780
	Κλίνες	0	169	969	448	0	1.586
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	Μονάδες	13	20	39	30	34	136
	Δωμάτια	1.870	1.591	2.327	1.079	759	7.626
	Κλίνες	3.453	2.854	4.429	2.050	1.430	14.216
ΚΙΛΚΙΣ	Μονάδες	0	1	8	4	4	17
	Δωμάτια	0	50	207	90	55	402
	Κλίνες	0	100	424	176	103	803
ΠΕΛΛΑΣ	Μονάδες	0	6	34	15	9	64
	Δωμάτια	0	169	758	267	166	1.360
	Κλίνες	0	356	1.530	558	337	2.781
ΠΙΕΡΙΑΣ	Μονάδες	3	13	48	137	185	386
	Δωμάτια	403	1.079	1.474	3.557	3.638	10.151
	Κλίνες	840	2.165	3.023	6.859	7.074	19.961
ΣΕΡΡΩΝ	Μονάδες	0	5	21	7	2	35
	Δωμάτια	0	283	504	167	95	1.049
	Κλίνες	0	610	975	320	193	2.098
ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ	Μονάδες	25	41	91	171	188	516
	Δωμάτια	4.483	4.821	5.002	4.677	4.017	23.000
	Κλίνες	9.446	9.580	9.940	9.013	7.649	45.628
ΣΥΝΟΛΟ	Μονάδες	41	90	262	373	422	1.188
	Δωμάτια	6.756	8.076	10.734	10.072	8.730	44.368
	Κλίνες	13.739	15.834	21.290	19.424	16.786	87.073

Πίνακας 2. Ξενοδοχειακό δυναμικό στις 24/6/2015 στην περιφέρεια κεντρικής Μακεδονίας (Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος, 2015)

Στον παραπάνω πίνακα φαίνεται ξεκάθαρα το ξενοδοχειακό δυναμικό της πόλης της Θεσσαλονίκης σύμφωνα με σχετική καταγραφή που έγινε το καλοκαίρι του 2015. Η Θεσσαλονίκη διαθέτει επαρκή δωμάτια, κλίνες και μονάδες ώστε να καλύψει την τουριστική ζήτηση, όπως αυτή διαμορφώνεται κατά καιρούς. Σημειωτέον δε, πως κάθε χρόνο παρατηρείται μια αύξηση στο συνολικό ξενοδοχειακό δυναμικό, γεγονός που υποδηλώνει ότι η τουριστική ζήτηση διαμορφώνει, κατά λογική αναγκαιότητα, ανοδική πορεία (Koutoulas, 2004).

3.5 Εκτίμηση της τουριστικής προσφοράς και ζήτησης

Σύμφωνα με τα στοιχεία που παρουσιάστηκαν στις προηγούμενες ενότητες, έγινε κατανοητό ότι η Θεσσαλονίκη είναι ένας προορισμός που μπορεί να προσφέρει πολλά. Παρέχει τη δυνατότητα επίσκεψης σε μουσεία, μνημεία, αξιοθέατα, παρέχει επιλογές στον χώρο της ψυχαγωγίας, παρέχει επιλογές πολιτιστικού και πολιτισμικού χαρακτήρα. Οι πόροι της πόλης και ο χαρακτήρας των, είναι τέτοιοι που καθιστούν την Θεσσαλονίκη ως μια ιδανική επιλογή για τουρισμό. Αυτό που προσφέρει στους κατοίκους της και φυσικά στους κατοίκους άλλων χωρών, αν θέλουμε να μιλάμε σε τουριστικό επίπεδο, είναι αναμφισβήτητα ενδιαφέρον. Η γεωγραφική της θέση, οι δραστηριότητές της, το μέγεθος των ιστορικών και πολιτιστικών μνημείων, συνιστούν στοιχεία που προσφέρουν κίνητρα για περαιτέρω ενασχόληση ώστε να αναπτυχθεί ο τουρισμός κι άλλο. Μπορούν να γίνουν πολλά, μπορούν να γίνουν πολλές βελτιώσεις και νέες επενδύσεις ώστε να αυξηθεί η προσφορά του τουριστικού προϊόντος.

Όσον αφορά στην τουριστική ζήτηση, το ενδιαφέρον εστιάζεται στο μέγεθος των τουριστών που επιλέγουν την Θεσσαλονίκη ως τουριστικό προορισμό. Η Θεσσαλονίκη έχει ξενοδοχεία για όλες τις ανάγκες και δύναται να καλύψει όλες τις απαιτήσεις που υπάρχουν, λαμβάνοντας φυσικά στατιστικά στοιχεία προηγούμενων ετών. Η ύπαρξη δεκάδων ξενοδοχείων διαφόρων αστέρων, δίνει την δυνατότητα στον επισκέπτη να επιλέξει υπηρεσίες σύμφωνα με τις επιθυμίες του. Ένα

αξιοσημείωτο αρνητικό στοιχείο είναι η, μέχρι πρόσφατα, ελλιπής συνεργασία των φορέων της πόλης (πολιτιστικών, εμπορικών, τουριστικών κ.ά.) σε ζητήματα τουρισμού.

Η Θεσσαλονίκη, έχει τους πόρους, έχει τα μέσα, το δυναμικό και την εμπειρία να συμβάλει θετικά στον τουρισμό και φυσικά στην προσφορά και στη ζήτηση αναφορικά με αυτόν. Μπορεί να αναπτύξει πολλές ιδέες και να κάνει πράξη κάποιες άλλες μέσα από καλή οργάνωση και σωστό σχεδιασμό. Μπορεί να αναπτύξει δραστηριότητες και εκδηλώσεις κοινωνικού, πολιτισμικού και οικονομικού χαρακτήρα και να εργαστεί πάνω σε αυτές. Χαρακτηριστικό παράδειγμα τέτοιων εκδηλώσεων είναι ο θεσμός «Ευρωπαϊκή Πρωτεύουσα Νεολαίας» στον οποίο η Θεσσαλονίκη έθεσε υποψηφιότητα και αποκόμισε σημαντικά οφέλη.

Κεφάλαιο 4ο : Ευρωπαϊκή Πρωτεύουσα Νεολαίας – Η σημασία του τουρισμού

4.1 Εννοιολογική προσέγγιση του θεσμού

Η Ευρωπαϊκή Πρωτεύουσα Νεολαία (European Youth Capital), είναι ένας θεσμός μεταξύ χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης που στόχο έχει να αλληλοπροσεγγίσει τους ευρωπαίους κατοίκους.

Η Ευρωπαϊκή Πρωτεύουσα της Ευρώπης είναι μια πόλη που ορίζεται από την Ευρωπαϊκή Ένωση για περίοδο ενός χρόνου στη διάρκεια του οποίου της δίνεται η ευκαιρία να επιδείξει την πολιτιστική της ζωή και την πολιτιστική της ανάπτυξη. Αρκετές Ευρωπαϊκές πόλεις έχουν χρησιμοποιήσει την χρονιά της πολιτιστικής πόλης για να μεταμορφώσουν ολοκληρωτικά την πολιτιστική τους βάση και, κατ' επέκταση, την εικόνα τους στο διεθνή χώρο.

Η έννοια της Ευρωπαϊκής πολιτιστικής πόλης ξεκίνησε στις [13 Ιουνίου 1985](#) με πρωτοβουλία της τότε [Ελληνίδας](#) Υπουργού Πολιτισμού, [Μελίνας Μερκούρη](#). Από τότε, η πρωτοβουλία έχει καταστεί όλο και περισσότερο επιτυχής μεταξύ των Ευρωπαίων κατοίκων και έχει αποκτήσει έναν αυξανόμενο πολιτιστικό και κοινωνικό-οικονομικό αντίκτυπο με τους πολυάριθμους επισκέπτες που έχει προσελκύσει. Πρώτη Ευρωπαϊκή πολιτιστική πόλη ανακηρύχθηκε η [Αθήνα](#) το 1985 (<http://www.europeanyouthcapital.org/capitals/thessaloniki-2014/>).

4.2 Η Θεσσαλονίκη ως Ευρωπαϊκή Πρωτεύουσα Νεολαίας

Το 2014, η Θεσσαλονίκη, η δεύτερη μεγαλύτερη πόλη της Ελλάδας, ανακηρύχθηκε ως Πρωτεύουσα Νεολαίας. Εκτός από τους μόνιμους κατοίκους της, η Θεσσαλονίκη, φιλοξενεί και εκατοντάδες χιλιάδες φοιτητές, περισσότερους από

100.000, οι οποίοι δίνουν ρυθμό και έναν ξεχωριστό τόνο στη ζωή της πόλης. Η πόλη κατέθεσε υποψηφιότητα το 2011 στα πλαίσια ευρωπαϊκού προγράμματος και ξεκίνησε να εργάζεται σε συγκεκριμένα αντικείμενα επιδεικνύοντας την προθυμία της και τη δυναμική της. Νέοι και νέες της πόλης, μαζί με εθελοντές όλων των ηλικιών, συμμετείχαν σε πειραματικές δραστηριότητες και δημιουργικές συναντήσεις με σκοπό την ανταλλαγή ιδεών και εμπειριών, με σκοπό να δοθεί βήμα στους νέους και με σκοπό να αναδειχθεί το προφίλ της πόλης παντρεύοντας την ιστορία με τον νεανικό της αέρα.

Η Θεσσαλονίκη ανέλαβε να δείξει τον εξωστρεφή της χαρακτήρα μέσα από ένα πλούσιο και αξιόλογα σχεδιασμένο πρόγραμμα. Ανέλαβε να δείξει τη δική της οπτική εστιάζοντας σε 11 ενότητες με τους παρακάτω θεματικούς άξονες:

1. **Culture in the city – Τέχνες και Πολιτισμός:** Στόχος του άξονα «Τέχνες και Πολιτισμός» είναι να δοθεί το έναυσμα στους νέους της Θεσσαλονίκης να αναδείξουν και να προβάλλουν τα όνειρα και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν μέσα από τις παραστατικές τέχνες, τη μουσική και τα εικαστικά.
2. **Experimenting in the Future-Καινοτομία – Νεανική επιχειρηματικότητα:** Ο άξονας έχει στόχο την προώθηση και ανάπτυξη της Νεανικής Επιχειρηματικότητας και Καινοτομίας αλλά και την ενίσχυση και προβολή καινοτόμων ιδεών και νέων επιχειρηματιών και επιστημόνων.
3. **Here we are – Πολυπολιτισμικότητα / Κοινωνική ένταξη:** Σκοπός του άξονα είναι η ανάδειξη της πολυπολιτισμικής ταυτότητας της πόλης.
4. **Colorful City - Αστικό τοπίο:** Σκοπός του θεματικού άξονα είναι η καλλιέργεια συνείδησης και ευαισθησίας για το αστικό τοπίο, αποτελώντας έναυσμα υλοποίησης δράσεων και εθελοντικών προγραμμάτων για την αναβάθμιση της ποιότητας της αστικής ζωής.
5. **NGO Table - Κοινωνία των πολιτών /Ακτιβισμός:** Στόχος του άξονα είναι η αλληλεπίδραση ομάδων, οργανώσεων και πολιτών της Θεσσαλονίκης σε θέματα που αφορούν τη Νεολαία.
6. **Urban Sport Stories: Αθλητισμός – Υγεία:** Στόχος του θεματικού άξονα είναι η ανάδειξη γνωστών αλλά και λιγότερο γνωστών αθλημάτων.

7. **Urban Green Stories: Πράσινη ανάπτυξη – Περιβάλλον:** Ο θεματικός άξονας που αφορά την Πράσινη Ανάπτυξη και το Περιβάλλον έχει ως κύριο στόχο την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των νέων σε περιβαλλοντολογικά ζητήματα, την επισήμανση των περιβαλλοντολογικών προβλημάτων που αντιμετωπίζει η Θεσσαλονίκη.
8. **World Stories – Εξωστρέφεια - Νεανικός Τουρισμός:** Στόχος του θεματικού άξονα είναι η Θεσσαλονίκη να μεταμορφωθεί σε δημοφιλή νεανικό τουριστικό προορισμό. Ο στόχος θα επιτευχθεί μέσα από μία σειρά δράσεων, στις οποίες θα τονίζεται και η ανάγκη εξωστρέφειας.
9. **Social city – Οι γενιές επικοινωνούν :** Οι νέοι γίνονται η γέφυρα που θα φέρει σε κοινές δράσεις όλες τις ηλικίες. Στόχος της ομάδας είναι η ανάπτυξη του αλληλοσεβασμού και η κατανόηση της διαφορετικότητας των 3 γενεών.
10. **Volunteers city: Εθελοντισμός – Μη τυπική μάθηση:** Κύριος στόχος του άξονα είναι η προώθηση της ιδέας του εθελοντισμού και της μη τυπικής μάθησης. Δράσεις ενημέρωσης και εκπαίδευσης των νέων, θα λαμβάνουν μέρος σε Ελλάδα αλλά και σε Ευρώπη.
11. **Συμμετοχή των Νέων στα κοινά - Connecting youths:** Στόχος του άξονα η αύξηση της συμμετοχής των νέων στα κοινά μέσα από δράσεις, πρωτοβουλίες, ενημερώσεις (<http://www.thessaloniki2014.gr/>).

4.2.1 Οφέλη για τη Θεσσαλονίκη

Μέσα από τη διαδικασία της συνεργασίας, της αλληλεγγύης των γενεών, της διαβίου κατάρτισης, της συμμετοχής στα κοινά, της καινοτομίας ακόμα και του αθλητισμού, η Θεσσαλονίκη κατάφερε να γίνει πρότυπο μιμητισμού για όσους επιθυμούν να δημιουργήσουν και να λειτουργήσουν κέντρα διασύνδεσης και αλληλεπίδρασης μεταξύ της χώρας μας και χωρών του εξωτερικού.

Για 365 μέρες η πόλη κατείχε τον τίτλο της Ευρωπαϊκής Πρωτεύουσας Νεολαίας κάτι προσέδωσε χρώμα και ενέργεια στην καθημερινότητα όλων, κατοίκων και επισκεπτών. Χωρίς αμφιβολία, υπάρχουν πολυάριθμα οφέλη για την πόλη από τον προκείμενο θεσμό. Τα κυριότερα από αυτά απαριθμούνται παρακάτω:

1. Αύξηση του τουρισμού
2. Προβολή της πόλης, κυρίως στο εξωτερικό
3. Διεθνής αναγνώρισης της πόλης
4. Αύξηση της φήμης και της δημοτικότητας της πόλης
5. Ανάδειξη κοινωνικού, πολιτιστικού και πολιτισμικού προφίλ της πόλης
6. Δημιουργία κινήτρων για επενδύσεις και νέα έργα στην πόλη και στις γύρω περιοχές
7. Ενεργητικότητα των εθελοντών και των υπόλοιπων κατοίκων αναφορικά με τον θεσμό
8. Ενδυνάμωση της πολιτιστικής ζωής
9. Λήψη δημόσιας χρηματοδότησης
10. Δυνατότητες για καλύτερη αξιοποίηση των διαθέσιμων πόρων προς όφελος της τοπικής κοινωνίας
11. Ποιοτική ανάπτυξη της τοπικής κοινωνίας
12. Μείωση της ανεργίας με τη δημιουργία θέσεων εργασίας
13. Πολιτισμική και πολιτιστική ενημέρωση των κατοίκων για δραστηριότητες που λαμβάνουν στην πόλη που ενδεχομένως ήταν άγνωστες
14. Καλλιέργεια περιβαλλοντικής ευαισθησίας
15. Διεύρυνση των πνευματικών οριζόντων και εξάλειψη ενδεχόμενων προκαταλήψεων

4.3 Γενικότερα οφέλη του τουρισμού για τη Θεσσαλονίκη

Ο τουρισμός έχει μεγάλη σημασία για την πόλη της Θεσσαλονίκης γιατί απορρέουν πολλά οφέλη που με την πρώτη ματιά δεν γίνονται άμεσα αντιληπτά. Τα οφέλη αυτά, άλλοτε είναι λιγότερα κι άλλοτε περισσότερα, ανάλογα με το είδος της τουριστικής δραστηριότητας και το βαθμό στην οποία αυτή εντοπίζεται. Τόσο μέσα από διάφορους θεσμούς όπως αυτός που έχει να κάνει με την Ευρωπαϊκή Πρωτεύουσα Νεολαίας, που σαφέστατα ωθεί προς το καλύτερο τον τουρισμό, όσο

και γενικότερα, υπάρχουν σημαντικά ευρύτερα οφέλη για τα οποία γίνεται λόγος. Αυτά είναι:

1. Οικονομική ανάπτυξη
2. Κοινωνική ανάπτυξη
3. Αύξηση του εισοδήματος των κατοίκων
4. Προώθηση της πόλης στο εξωτερικό και στο εσωτερικό
5. Προώθηση του τουριστικού προϊόντος
6. Αύξηση του βιοτικού επιπέδου των κατοίκων
7. Βελτίωση της ποιότητας ζωής
8. Αύξηση της απασχόλησης
9. Καταπολέμηση της ανεργίας μέσω της δημιουργίας θέσεων εργασίας
10. Προβολή κουλτούρας
11. Προβολή των αξιοθέατων, των μουσείων και άλλων χώρων που μπορούν να συμβάλουν θετικά στον τουρισμό
12. Πολιτισμική και πολιτιστική αναβάθμιση της πόλης
13. Διαμόρφωση προτύπων συμπεριφοράς
14. Κίνητρα για ενασχόληση πολιτικών και αρμοδίων με τουριστικά και εθνικά ζητήματα (Στεπανιάν, Τουζόβα, 2013)

4.4 Προβλήματα του τουρισμού αναφορικά με τη Θεσσαλονίκη

Ο τουρισμός είναι ένα φυσικό φαινόμενο με ιδιαίτερη απήχηση στις μεγαλουπόλεις. Αυτό είναι φυσικό και δικαιολογημένο σε μεγάλο βαθμό, διότι τα μεγαλύτερα αστικά κέντρα έχουν πάντα καλύτερες υποδομές ώστε να δεχτούν το φαινόμενο του τουρισμού και να το αναπτύξουν. Οι μεγαλουπόλεις διαθέτουν τα μέσα, το δυναμικό, την οργάνωση και το σχεδιασμό που απαιτεί ο τουρισμός.

Η Θεσσαλονίκη είναι μια πόλη που μαγνητίζει τα βλέμματα τόσο ως μεγαλούπολη, όσο και ως συμπρωτεύουσα, όντας η δεύτερη μεγαλύτερη πόλη της Ελλάδος. Μπορεί ο τουρισμός να διαμόρφωσε ανοδική πορεία τις τελευταίες δεκαετίες, όμως υπάρχουν ερωτήματα σχετικά με προβλήματα που την απασχολούν

και που μπορούν να επηρεάσουν την πορεία τόσο του τουρισμού όσο και της πόλης γενικότερα.

Η Θεσσαλονίκη είναι μια πόλη με ιδιαίτερη σημασία και με κληρονομιά εθνικής και παγκόσμιας σπουδαιότητας. Για πολλά χρόνια, αποτελεί το επίκεντρο του ενδιαφέροντος για πολλούς τουρίστες ως τουριστικός προορισμός χωρίς να γίνονται αντιληπτά τα προβλήματα που υπάρχουν ή τα προβλήματα που εγκυμονούν και μπορούν να υπονομεύσουν την εικόνα και την πορεία της.

Τα προβλήματα αυτά έχουν να κάνουν με αλλαγές που λαμβάνουν χώρα σε καθημερινή βάση και ειδικότερα επάνω στο χώρο της οικονομίας. Η οικονομία είναι γνωστό ότι επηρεάζει την κοινωνία και διαμορφώνεται σε κοινό παρονομαστή με την πολιτική. Όταν λαμβάνεται μια απόφαση οικονομικού χαρακτήρα, τότε, αργά ή γρήγορα, επηρεάζεται η κοινωνία, οι δομές της, η λειτουργία της και φυσικά όλοι οι παράπλευροι χώροι που σχετίζονται με αυτή. Τέτοιες αποφάσεις μπορούν να αφορούν την υψηλή φορολογία, την ανακατανομή του εισοδήματος, την πιστοληπτική πολιτική της χώρας, την συνεχή μεταβολή των τιμών, την απασχόληση και γενικότερα εθνικές συνθήκες που επηρεάζουν τη συνολική ζήτηση και προσφορά του τουριστικού προϊόντος.

Ακόμη, ως προβλήματα του τουρισμού στην πόλη της Θεσσαλονίκης θα μπορούσαν να αναφερθούν να παρακάτω:

- Το κόστος μετακίνησης των τουριστών
- Το κυκλοφοριακό σύστημα
- Η έλλειψη χώρων στάθμευσης
- Το χαμηλό ποιοτικό επίπεδο των παρεχόμενων τουριστικών υπηρεσιών
- Η ηχορύπανση
- Η δυσανάλογη αύξηση ενός είδους τουρισμού σε σχέση με άλλα είδη τουρισμού
- Η μειωμένη ζήτηση του τουρισμού μορφωτικού, πολιτιστικού και αρχαιολογικού ενδιαφέροντος
- Οι επιλογές των τουριστών από άλλες χώρες βασισμένες στις συνήθειές τους, οι οποίες διαμόρφωσαν τον ελληνικό τουρισμό και τον προσαρμοσαν στις ανάγκες τους

- Η απουσία χώρων πρασίνου

Τα προβλήματα αυτά, σε συνδυασμό με την πολιτική ηγεσία της πόλης και υπό το πρίσμα του οξυμένου, εθνικού και διεθνή τουριστικού ανταγωνισμού, πρόσφεραν περιορισμένα κίνητρα επιλογής της πόλης ως τουριστικό προορισμό και περιόρισαν την τουριστική ακτινοβολία της πόλης με οικονομικές και κοινωνικές συνακόλουθες επιπτώσεις.

4.5 Εναλλακτικές μορφές τουρισμού στη Θεσσαλονίκη

Η Θεσσαλονίκη είναι ένας δημοφιλής προορισμός γιατί έχει καταφέρει να αναπτύξει σε βάθος χρόνου και σε μεγάλο βαθμό τομείς με ιδιαίτερο σημαντικό χαρακτήρα. Ο τουρισμός είναι ένας από αυτούς του τομείς, ο οποίος μάλιστα έχει καταστήσει την πόλη ως ένα θέρετρο προς επιλογή. Εκτός όμως από τον παραδοσιακό τουρισμό που προάγεται και αναπτύσσεται συνεχόμενα, υπάρχουν κι άλλες μορφές τουρισμού στις οποίες θα πρέπει να δίνεται ιδιαίτερη βαρύτητα. Πρόκειται για είδη τουρισμού που θα μπορούσαν να ενισχύσουν τη δυναμική της πόλη και τα εισοδήματα που σχετίζονται με αυτή. Πιο συγκεκριμένα, τέτοιες μορφές τουρισμού είναι:

- ✚ Εκπαιδευτικός τουρισμός
- ✚ Θρησκευτικός τουρισμός
- ✚ Ιππικός τουρισμός
- ✚ Αθλητικός τουρισμός
- ✚ Συνεδριακός τουρισμός
- ✚ Αγροτουρισμός
- ✚ Πολιτιστικός τουρισμός
- ✚ Φυσιολατρικός τουρισμός
- ✚ Ιαματικός τουρισμός (Τσουβελακίδου, 2009)

Μέσα από τις παραπάνω εναλλακτικές μορφές τουρισμού, οι επισκέπτες έχουν περισσότερους τρόπους και περισσότερα κίνητρα να επισκεφτούν και να γνωρίσουν την Θεσσαλονίκη. Εκτός από τον παραδοσιακό τουρισμό, ικανοποιούνται κι άλλες ανάγκες και δίνεται η δυνατότητα στους επισκέπτες αυτούς να αποκτήσουν περισσότερες εμπειρίες και μεγαλύτερη άποψη για την πόλη της Θεσσαλονίκης σε βαθμό που να μείνουν ευχαριστημένοι και να φύγουν με τις καλύτερες εντυπώσεις.

4.6 Προοπτικές τουριστικής ανάπτυξης της Θεσσαλονίκης

Οι προοπτικές της τουριστικής ανάπτυξης στη Θεσσαλονίκη σχετίζονται άμεσα με την ευρύτερη τουριστική ανάπτυξη της χώρας. Σύμφωνα με τα υφιστάμενα, σημερινά δεδομένα, τόσο ο ελληνικός τουρισμός όσο και ο τουρισμός στη Θεσσαλονίκη μπορούν να χαρακτηριστούν θετικοί για τα επόμενα χρόνια. Τις τελευταίες δεκαετίες, ο τρόπος που λειτούργησε στο ελληνικό έδαφος και ειδικότερα στη Θεσσαλονίκη, ως ειδική μελέτη περίπτωσης, συνδυαστικά με τα οφέλη που προκάλεσε, δείχνουν, με σχεδόν απόλυτη βεβαιότητα, ότι θα συνεχίσει να προσφέρει και στο μέλλον ανάλογα οφέλη, εφόσον βέβαια παραμείνει συνδεδεμένος με τους υπόλοιπους κλάδους της οικονομίας (Spinalis και Vayanni, 2003).

Ο τουρισμός είναι από τα σημαντικότερα στοιχεία που ενισχύει και συντελεί στη μεγέθυνση της οικονομίας της Θεσσαλονίκης και φυσικά αποτελεί την κεφαλή των παραγόντων εκείνων που δίνουν ώθηση στην κοινωνία. Για να γίνουν προβλέψεις για τον τουρισμό στην Θεσσαλονίκη, δίνεται ο παρακάτω πίνακας που σχετίζεται με τις διεθνείς τουριστικές αφίξεις για την συνολική χώρα για την περίοδο 2000-2020. Έτσι είναι εφικτό να γίνει μια προσεγγιστική εκτίμηση για την Θεσσαλονίκη και την πορεία της στον τουριστικό κλάδο (Λαγός, 2005).

Έτος	εκατ. €	Μεταβολές
Year	mi. €	Change
2000	10.061,20	-
2001	10.579,90	5,16%
2002	10.284,70	-2,79%
2003	9.495,30	-7,68%
2004	10.347,80	8,98%
2005	10.729,50	3,69%
2006	11.356,70	5,85%
2007	11.319,20	-0,33%
2008	11.635,90	2,80%
2009	10.400,20	-10,62%
2010	9.611,30	-7,59%
2011	10.504,70	9,30%
2012*	10.442,50	
2013*	12.152,22	16,37%

Πίνακας 2. Διεθνείς τουριστικές εισπράξεις 2000-2012 (ΣΕΤΕ)³

Ο παραπάνω πίνακας δείχνει τις διεθνείς τουριστικές εισπράξεις για την χρονική περίοδο 2000-2013. Τα ποσά φανερώνουν η Ελλάδα δέχεται σε ετήσια βάση μεγάλο αριθμό τουριστών, το μέγεθος των οποίων δεν μεταβάλλεται σημαντικά. Είναι φανερό ότι ο ελληνικός τουρισμός δεν δέχεται ιδιαίτερες μεταβολές καθώς τα ποσά που παρουσιάζονται είναι μεν κυλιόμενα αλλά παρουσιάζουν μικρή διαφορά έντασης από έτος σε έτος. Αξιοσημείωτο έτος είναι το 2013, που δείχνει μια αξιοπρόσεχτη διαφορά στις τουριστικές εισπράξεις σε σχέση με τα προηγούμενα έτη.

Αναφορικά με την περίοδο 2000-2013, αυτή η διατήρηση των αριθμών, οφείλεται σε προσπάθειες που καταβάλλονται επί ελληνικού εδάφους. Προσπάθειες που γίνονται εδώ και χρόνια, εμφανέστατα, κάτω από συλλογικό σχέδιο δράσης ώστε να επιτευχθεί διατήρηση υφιστάμενης κατάστασης και ανάπτυξή της.

³ Προσμετρούνται και οι εισπράξεις κρουαζιέρας.

Η Θεσσαλονίκη πρέπει να λαμβάνει σοβαρά υπόψη την ποιότητα που προσφέρει και θα ήταν χρήσιμο να διεξάγει έρευνες για:

- την δημιουργία νέων τουριστικών προϊόντων
- την ασφαλή και αποτελεσματικότερη εκμετάλλευση των τουριστικών πηγών της
- την προώθηση εναλλακτικών μορφών τουρισμού
- την καινοτομία της τουριστικής προσφοράς
- την χρησιμοποίηση νέες τεχνολογίας φιλικής προς το περιβάλλον (Αβδελλή, 2013).

Η Θεσσαλονίκη, ως συμπρωτεύουσα, έχει σπουδαίες προοπτικές επάνω στον τουρισμό. Μπορεί να βοηθηθεί η τοπική οικονομική ανάπτυξη της πόλης και να καταστεί βιώσιμη η τουριστική ανάπτυξη. Αυτό δικαιολογείται από τις δράσεις που εντοπίζονται και έχουν ως στόχο να προσάψουν στο προφίλ της Θεσσαλονίκης περισσότερη αίγλη και γοητεία.

Τίποτα βέβαια δε μπορεί να είναι βέβαιο και να ειπωθεί με απόλυτη σιγουριά. Η χώρα και συνεπώς κάθε πόλη που την αποτελεί, στην προκειμένη περίπτωση η Θεσσαλονίκη, αντιμετωπίζει οικονομικά προβλήματα, βρισκόμενη στη μέση μιας μεγάλης, παγκόσμιας, οικονομικής κρίσης. Μπορεί σε μερικούς μήνες να αλλάξει η υφιστάμενη κατάσταση και τα στατιστικά στοιχεία να αλλάξουν επίσης. Μπορεί οι επενδυτές να δείξουν απροθυμία για επενδύσεις επηρεασμένοι από κάποιο γεγονός. Όπως και να έχει όμως, το παρόν δείχνει ότι η Θεσσαλονίκη θα συνεχίσει παρέχει τουριστικά προϊόντα και υπηρεσίες, θα συνεχίσει να έχει πνοή τουριστικής ανάπτυξη και να αποπνέει αισιοδοξία στο παγκόσμιο περιβάλλον.

Συμπεράσματα

Στη συγκεκριμένη πτυχιακή εργασία μελετήθηκε το τουριστικό φαινόμενο και δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στην πόλη της Θεσσαλονίκης, ως ειδική μελέτη περίπτωσης. Μελετήθηκε η Θεσσαλονίκη ως τουριστικός προορισμός και ως Πρωτεύουσα Νεολαίας για το 2014 και έγινε μια ευρεία ανάλυση και επεξεργασία όλων των συλλεγόντων πληροφοριών ώστε να διεξαχθούν χρήσιμα και χρηστικά συμπεράσματα.

Αρχικά, έγινε κατανοητός ο ορισμός του τουρισμού ως κοινωνικό φαινόμενο και αποσαφηνίστηκε ο ρόλος του και ο τρόπος που λειτουργεί. Αποδείχθηκε πως ο τουρισμός έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον καθώς αποτελεί έναν από τους πιο σημαντικούς κλάδους που υπάρχουν με πολλά και ποικίλα οφέλη. Η σημασία του τουρισμού είναι τεράστια κι αυτό αποδεικνύεται καθημερινά. Σε όλο το μήκος εφαρμογής του, ο τουρισμός έχει έντονη και μεγάλη δράση και προσφέρει πολλά θετικά στην κοινωνία και την οικονομία της πόλης όπου δίνεται βαρύτητα αλλά και στο σύνολο της χώρας.

Αξιοθαύμαστη είναι η πορεία του τουρισμού ανά τους αιώνες. Παλιότερα, δεν είχε τη μορφή που έχει σήμερα. Με την εξέλιξη των κοινωνιών όμως και του ανθρώπινου βίου, με τον πολλαπλασιασμό των αναγκών και των απαιτήσεων, ο τουρισμός αποτέλεσε σταδιακά τον κλάδο εκείνο, ο οποίος αν τροφοδοτηθεί σωστά με τους κατάλληλους πόρους και τα κατάλληλα μέσα μπορεί να αποδώσει ευχάριστα.

Ο τουρισμός μπορεί να πάρει πολλές μορφές και έχει διευρυμένα πλαίσια εφαρμογής. Μέσα από την μελέτη όλων των πληροφοριών κατά τη σύνταξη της εργασίας, έγινε αντιληπτό ότι ο τουρισμός έχει μια ιδιαίτερη δυναμική. Έχει δυνατότητες πολλές που δύσκολα συναντώνται, ειδικά σήμερα, στο σύγχρονο και διεθνές, μεταβαλλόμενο, παγκόσμιο, οικονομικό περιβάλλον. Μπορεί να εκτοξεύσει την οικονομία μιας πόλης ή μιας χώρας, να δημιουργήσει θέσεις εργασίας, να συμβάλει στην αύξηση εισοδημάτων, να προάγει τον πολιτισμό, να κατευθύνει ανθρώπους, να αναδείξει τοπία και να εξελίξει ανθρώπους και συμπεριφορές.

Ειδικότερη επισήμανση, αναφορικά με όλα τα ανωτέρω, αξίζει να γίνει στην πόλη της Θεσσαλονίκης. Η Θεσσαλονίκη είναι μια πολύ ενδιαφέρουσα πόλη από την οποία

μπορούν να προκύψουν πολλά και αξιόλογα συμπεράσματα. Ο τουρισμός σε αυτή είναι αξιόλογος, σε βαθμό που μπορούμε να μιλάμε για ένα ικανοποιητικό τουριστικό πακέτο. Η Θεσσαλονίκη έχει πολλά αξιοθέατα, πολλά μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους λόγω της ιστορίας της, θρησκευτικούς προορισμούς, χώρους αναψυχής αλλά και άλλους προορισμούς. Δεν έχει να ζηλέψει τίποτα από άλλες μεγαλουπόλεις σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Είναι μια πόλη, στην οποία ο τουρισμός διαγράφει αξιόλογη πορεία και ικανοποιητικά άρτια ροή. Παρόλα τα προβλήματα που μπορεί να υπάρχουν, υπάρχουν προϋποθέσεις ανάπτυξης καθώς η πόλη τηρεί τα κριτήρια για ανάπτυξη του τουρισμού και για περαιτέρω δραστηριότητες που μπορούν να προσελκύσουν τουρίστες και να αυξήσουν την τουριστική ζήτηση.

Η Θεσσαλονίκη, έδωσε σημαντική πνοή στον κοινωνικό ιστό μέσα από τον τουρισμό. Κατάφερε να δημιουργήσει εισοδήματα εκεί που δεν υπήρχαν και τόνωσε την οικονομία της μέσα από συλλογικές προσπάθειες για καλύτερες υπηρεσίες, για ποιοτικότερη φιλοξενία και για μεγαλύτερη άνεση.

Τα προβλήματα που υπάρχουν δικαιολογούνται κατά κάποιο τρόπο. Δεν υπάρχει κλάδος που να μην έχει προβλήματα και να μην υπάρχει ανάγκη επίλυσής των. Σημαντικότερο όλων είναι η παγκόσμια οικονομική κρίση η οποία επηρεάζει τα εισοδήματα ανά τον κόσμο και δημιουργεί ανησυχίες για τον μέλλον. Για παράδειγμα, όταν το εισόδημα κάποιου, είτε είναι από την Ελλάδα είτε από άλλη χώρα, πλήττεται και μειώνεται, τότε θεωρείται λογικό το προκείμενο πρόσωπο να περιορίζει τις μετακινήσεις του και τα ταξίδια του, που κατά πάσα πιθανότητα πραγματοποιούσε με περισσότερη ευκολία στο παρελθόν. Η οικονομική κρίση δημιουργεί συναισθήματα φόβου και αβεβαιότητας και βλάπτει τον τουρισμό ως ένα βαθμό. Μεταξύ των διαφόρων πόλεων και χωρών, ο τουρισμός έχει διαφορετικά χαρακτηριστικά και είναι διαφορετικά σχεδιασμένος. Συνεπώς, ο τρόπος που επηρεάζεται είναι σχετικός και διόλου απόλυτος.

Η Θεσσαλονίκη δεν έμεινε άπραγη σε ζητήματα τουρισμού. Πραγματοποίησε και πραγματοποιεί συνεχείς δράσεις ώστε να προωθεί την εικόνα της εντός και εκτός χώρας με απώτερο σκοπό να προσεγγίσει όσο γίνεται περισσότερους τουρίστες. Στηρίζεται στις δυνάμεις της, στους πόρους της και επίσης ένα σημαντικό της πλεονέκτημα είναι ο νεανικός πληθυσμός που την στηρίζει και την επιλέγει, κυρίως για ψυχαγωγικούς λόγους. Δεν είναι τυχαίο δε, ότι για το έτος 2014 ανακηρύχθηκε ως πρωτεύουσα νεολαίας.

Είτε κάνουμε λόγο για την Ελλάδα, είτε για την Θεσσαλονίκη, το κυριότερο ζήτημα είναι να διατηρηθεί ο τουρισμός και να αυξηθεί με το πέρασμα του χρόνου. Πρέπει να δίνεται περισσότερη μέριμνα στον τουρισμό, όχι μόνο στον παραδοσιακό αλλά και στις υπόλοιπες μορφές του και να λαμβάνονται αποφάσεις, κυρίως πολιτικές, που θα ενισχύουν την τουριστική ανάπτυξη.

Αποτελεί παραδοχή από πολλούς, ότι το τουριστικό αναπτυξιακό μοντέλο που ακολουθείται τα τελευταία χρόνια έχει ιδιωτικό χαρακτήρα σε αντίθεση με τον κρατικό παράγοντα που παρουσιάζεται ελλιπής και υποτονικός. Όσο αληθής ή ψευδής είναι η αντίληψη αυτή, τα σημεία των καιρών επιτάσσουν προτάσεις ικανές να υλοποιηθούν, απαιτούν έξυπνες κινήσεις και ιδέες, ικανές να ανοίξουν νέους δρόμους και νέους ορίζοντες προς έναν βιώσιμο και σταθερά αναπτυσσόμενο τουρισμό.

Βιβλιογραφία

Ελληνική

1. Αναστασιάδης Γ., (2011), Χρονολόγιο Θεσσαλονίκης Β' Μέρος, Θεσσαλονικέων Πόλις, Μάρτιος 2011, σελ. 13.
2. Βαρβαρέσος, Στ., (2000), «Τουρισμός, έννοιες, μεγέθη, δομές», Εκδόσεις Σακουλά.
3. Βακαλόπουλος, Ε. Α., (1997), Ιστορία της Θεσσαλονίκης, Εκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη, σελ. 19-22.
4. Δήμος Θεσσαλονίκης - Απολογισμός, (2014), σελ 16-20, 27-29.
5. Ζιμπίδου Ι., Σολκίδης Α., (2009), Η οικονομική κρίση στον τουρισμό, Θεσσαλονίκη, σελ. 13.
6. Ζαχαράκης Ν., (2015), Ο χειμερινός τουρισμός στην Αθήνα, σελ. 7-8.
7. Καραθάνος, Γ., (1996), «Ελληνικός Τουρισμός» : Ο ρόλος των δημοσίων σχέσεων, Αθήνα: Εκδόσεις Anubis, σελ. 65.
8. Λογοθέτης Μ., (1988), Αγροτικός Τουρισμός, Αθήνα.
9. Λαγός Δ., (2005), Τουριστική Οικονομική, Αθήνα , Εκδόσεις Κριτική σελ. 42-43.
10. Μικραγιαννάκη Ε.Ι., (1977), Το πολιτιστικό έργο του Κασσάνδρου, Αρχαία Μακεδονία ΙΙ, σσ. 225-236.
11. Παπαγιαννόπουλος Α., (1983), Ιστορία της Θεσσαλονίκης, Εκδ. Ρέκος, Θεσσαλονίκη σελ. 28-30.
12. Τσουβελακίδου Κ., (2009), Εναλλακτικές μορφές τουρισμού και η συμβολή τους στην τοπική ανάπτυξη: Το παράδειγμα του νομού Θεσσαλονίκης, σελ.78-84.
13. Στεπανιάν Σ., Τουζόβα Χ., (2013), Τουριστική ανάπτυξη στους νομούς Θεσσαλονίκης και Χαλκιδικής, σελ. 73-75, 87-93.
14. Σακελλάριου Μ., (1985), 2.300 Χρόνια από την ίδρυση της πόλεως της Θεσσαλονίκης, Πρακτικά της Ακαδημίας Αθηνών, τόμος 60, τεύχος 2, σελίδα 552.

15. Χναρογιαννάκη Ε. Πεδιαδίτη Ν., (2011), Εναλλακτικές μορφές τουρισμού. Η περίπτωση του Νομού Λασιθίου. Κρήτη, σελ. 12-14.

Ξένη

16. Christou, E., (2011), Exploring the impact of visitor satisfaction on loyalty towards a specific destination, *Acta Turistica*, 23(1), 7-25.
17. Doswell, R., (2002), «Τουρισμός: Ο ρόλος του αποτελεσματικού μάνατζμεντ», Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα.
18. Deffner A., Metaxas T. (2006), The Interrelationship of Urban Economic and Cultural Development: The case of Greek Museums, Paper presented to the 43rd European Congress of the Regional Science Association (ERSA) University of Jyvaskyla, 27-30 August 2003
19. Hughes, G. (1982), The employment and economic benefits of tourism reappraised, *Tourism Management*, 3, p. 167-176.
20. Haley A.J., Snaith, T. and Miller, G., (2004). The social impacts of tourism: A case study of Bath, U.K. *Annals of Tourism Research* vol. 32(3), p. 647-668.
21. Koutoulas D. (2004), *Developing Cultural Tourism through Festivals: The Case of the Athens Festivals*, Published by the Centre for Tourism and Cultural Change, UK.
22. Lofgren, O. (1999), *On Holiday: A History of Vacationing*, Berkeley, University of California Press.
23. Lickorish, L. & Jenkins, C. (2004), *Μια εισαγωγή στον τουρισμό*, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα
24. Moore K., Cushman G. & Simmons D., (1995), Behavioral conceptualization of tourism and leisure. *Annals of Tourism Research*, 22(1), 67-85.
25. Mazower M. (2006), *Θεσσαλονίκη πόλη των φαντασμάτων - Χριστιανοί, Μουσουλμάνοι και Εβραίοι 1430 - 1950*, Εκδόσεις Αλεξάνδρεια, Αθήνα.
26. Pearce D., Butler R., (1999), *Contemporary issues in tourism development*, Routledge, New York.
27. Paskaleva - Shapira K., Besson E., (2006), *Integrated Management of urban cultural tourism in European small and mid-sized cities: a governance*

- approach στο Brebbia C.A., Pineda F.D., 2006, Sustainable Tourism II, WIT Press, Great Britain.
28. Spinalis I., Vayanni E. (2003), Sustainable Tourism: Utopia or Necessity? The role of New Forms of Tourism in the Aegean Islands, Journal of Sustainable Tourism, Vol. 00, No. 0.
29. Zografos G, Deffner A (2007), How does a mega event affect the hosting country's tourism development? The case of Greece and the 2004 Olympics, Joint Congress of the European Regional Science Association (47th Congress) PARIS - August 29th - September 2nd, 2007.

Διαδίκτυο

30. Αβδελλή Θεολογία, 2013, «Προϋποθέσεις Βιώσιμης Τουριστικής Ανάπτυξης», http://www.oikologos.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=235&Itemid=196 [Πρόσβαση στις 10/11/2016].
31. Σύνδεσμος Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΣΕΤΕ), www.sete.gr, [Πρόσβαση στις 15/11/2016].
32. Ευρωπαϊκή Πρωτεύουσα Νεολαίας, <http://www.europeanyouthcapital.org/capitals/thessaloniki-2014/>, [Πρόσβαση στις 17/12/2016].
33. Ευρωπαϊκή Πρωτεύουσα Νεολαίας: 11 θεματικές ενότητες, <http://www.thessaloniki2014.gr/>, [Πρόσβαση στις 15/12/2016].
34. Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος, 2015, <http://www.grhotels.gr/GR/Pages/default.aspx>, [Πρόσβαση στις 17/12/2016].
35. Η ανεργία στη Θεσσαλονίκη ξεπέρασε το 40%, http://www.cityportal.gr/articles_det1.asp?article_id=49431, [Πρόσβαση στις 10/12/2016].
36. Αρχαιολογικοί χώροι - Μνημεία και πολιτιστικά μουσεία της Θεσσαλονίκης, http://www.thessaloniki.gr/portal/page/portal/TouristikosOdigos/Tourist_Page1/MonumentsOfThessaloniki, [Πρόσβαση στις 9/12/2016].